

Opinieblad van en voor Daensisten

Tijdschrift van het Priester Daensfonds

36e jaargang nr. 2 - MAART 2012

verschijnt 5x per jaar

in januari, april, juni, september en november

Toelatingsnummer 3775 - Erkeningsnummer P4A8022

Afgiftekantoor: 9300 Aalst 1

Verantwoordelijke uitgever:

Rob Librecht, Vlierzeledorp 8, 9520 Sint-Lievens-Houtem

België-Belgique

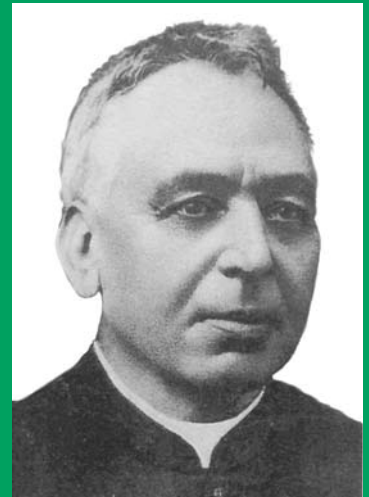
P.B.

9300 Aalst 1

3/5036

**Lastige vragen
dienen de democratie**
zie pagina 9

Priester Adolf Daens 1839 - 1907

Daens vandaag

WEETJES

Andreas (Dries) De Schepper is niet meer. Op 6 februari 2012 overleed in Gent Andreas (Dries) De Schepper. Hij was 87 jaar; na een leven

van trouw aan zijn Vlaamse en Daensistische idealen, zoals hij op zijn doodsprentje liet drukken. Uit zijn Vlaamsgezindheid en sociale bewogenheid groeide een grote belangstelling voor het werk en de tragedie van de daensisten. Hij werd in 1988 lid van het Dagelijks Bestuur (tot eind 1990) en van de Raad van Bestuur (tot 1995) van het Priester Daensfonds. Ook daarna en tot de laatste maanden van zijn leven bleef hij de werking van het Priester Daensfonds volgen en las hij met veel belangstelling ons tijdschrift.

Dries woonde in Evergem waar hij van 1952 tot 1964 gemeenteraadslid en schepen was. Hij was voorzitter van de Vlaamse Oudstrijders-Evergem, medestichter en mede-organisator van Renaat de Rudder-herdenkingen, actief in de plaatselijke VTB-VAB-afdeling. Bovendien was hij van 1978 tot 1989 lid van het IJzerbedevaartcomité en de Staf Bruggenstichting.

Elisabeth Delafortrie overleden

In het Onze-Lieve-Vrouweziekenhuis te Aalst overleed op Aswoensdag 22 februari 2012 Elisabeth Delafortrie (° 4 maart 1915). Elisabeth was de weduwe van Wilfried Pieters en de kleindochter van Pieter Daens. Na de begrafenis werd haar lichaam bijgezet in de familiekerk, tevens begraafplaats van priester Daens, te Aalst.

Wij bieden de familie onze oprechte rouwbetuingen aan.

U zal er niet naast kunnen kijken: 2012 is voor Aalst het Boonjaar!

Als sociaal-geëngageerde schrijver had L.P. Boon ruime belangstelling voor zijn geboortestad. De industriële revolutie had er sporen nagelaten en Aalst werd een heuse industriestad, met alle sociale gevolgen vandien. Die ingrijpende transformatie werd voor de schrijver boeiende verhaalstof en zo herkent de Aalstenaar in Boons oeuvre zijn 19de eeuwse stad. De auteur toont daarbij grote belangstelling voor één van de grootste sociale voortrekkers uit onze Vlaamse geschiedenis, Priester Adolf Daens. In zijn roman *Pieter Daens* krijgt de lezer via Pieter een inkijk in het leven van zijn merkwaardige broer, priester Adolf. Meteen wordt duidelijk dat ook Boon zelf grote bewondering heeft voor de gebroeders Daens.

Wou u daar meer over te weten komen en heeft u interesse voor leven en werk van L.P.Boon? Lutgarde De Ridder, bestuurslid van het Priester Daensfonds, lic. Germaanse filologie en officiële gids van de provincie, verzorgt naast een Daenswandeling ook al vele jaren een literaire L.P. Boonwandeling. Interesse voor dag- of halve dagprogramma?

U mag haar contacteren op 0476/ 44 56 33 of lutgarderidder@witty.com.

On-line-bevraging: stemmen die tellen

Er wordt al flink vooruitgekeken naar de gemeenterverkiezingen van oktober 2012. Hier bepalen we met z'n allen hoe onze gemeente, stad en provincie in de toekomst bestuurd worden? ACW wil weten wat de mensen hierover persoonlijk denken. Door een snelle on-line-bevraging van 'de man of vrouw in de straat' probeert men te achterhalen wat prioriteiten zijn en wat minder belangrijk is. Men rekent op vele deelnemers om een mooie staalkaart te krijgen van wat men samen wil.

<http://sgiz.mobi/s3/Uw-stem-telt>.

Daens Vandaag

**Tweemaandelijks tijdschrift van het Priester Daensfonds
XXXVI nr. 2, maart 2012**

Beste daensisten en sympathisanten,

Uitkijken naar de lente is van een andere orde dan uitkijken naar de resultaten van de begrotingscontrole.

Toch hebben ze 'hoop' gemeen.

De hoop op een mooi voorjaar, een warme zomer.

De hoop dat bij besparingen de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen?

Wat het weer betreft verlaten wij ons op de weersvoorspellingen.

Voor de resultaten van de begrotingscontrole zijn wij aangewezen op politieke beslissingen.

Bij weersvoorspellingen krijgen wij vaak te horen 'de kans bestaat dat...' met als resultaat dat wij in het ongewisse blijven over wat ons te wachten staat.

Ik kan mij niet van de indruk ontdoen dat wij ook in de politiek steeds meer in het ongewisse worden gelaten.

Er worden teveel ballonnetjes opgelaten.

Het is niet altijd even duidelijk of het bij de woordvoerders over een persoonlijke mening gaat of om voorstellen, intenties of te nemen beslissingen?

Een schoolvoorbeeld daarvan is het voortdurend blijven in vraag stellen van de automatische indexering van de lonen. Men wil niet (meer) gezegd hebben dat men deze wil afschaffen maar stelselmatig heeft men het over aanpassen, beperken, uitstellen, overslaan...

Hoe kan men tegelijkertijd argumenteren dat het behoud van automatische loonindexering onhoudbaar is geworden maar dat het instellen van een ethische minimumbelasting voor vennootschappen of het afschaffen van de notionele intrestaftrek voor bedrijven ondenkbaar is?

Welke belangen worden hier gediend?

We beseffen dat ons land in de kering is.

Maar juist daarom willen wij toezicht houden.

Met een te ontwikkelen 'Daenstoets' willen wij de druk meten die op ons sociaal model wordt gelegd en nagaan of de voorstellen, maatregelen en beslissingen al dan niet zorgen voor een sociale en rechtvaardige herverdeling.

Je hoort er nog van.

Bij het in druk geven van het tijdschrift vernemen wij het nieuws over het busongeval in Zwitserland. Langs deze weg betuigen wij ons oprecht medeleven aan de familieleden en nabestaanden van de slachtoffers.

Mag verbondenheid en solidariteit warmte en steun bieden.

Rob Librecht
Voorzitter

DAENSDAG 2012

ZONDAG 3 JUNI

- 9 u. 30 **BLOEMENHULDE** aan het standbeeld van Priester Daens op het Werfplein, korte toespraak en zang: De Vlaamse Leeuw
- 10 u.00 **EUCHARISTIEVIERING** in de Sint-Martinuskerk te Aalst
Voorganger: E. H. Deken Johan De Baere
Homilie: diaken Paul Jacobs
Muzikale omlijsting door Canticorum Jubilo o.l.v. Jaak De Bie
Organist: Kristiaan Van Ingelgem
Uitreiking gedachtenisprentje tijdens de offergang
- 11 u.00 samen met de Koninklijke Harmonie Concordia et Docilitas uit Herdersem wandelen we naar de Daenszaal in het ontmoetingshuis De Brug, Hertshage 11-19 te Aalst.
- 11 u.15 **HULDEZITTING** in de Daenszaal, De Brug
Welkomstwoord namens het Priester Daensfonds
Woordje namens de stad Aalst
Gast spreker: Jean-Pierre Rondas, afgewisseld met enkele muzikale intermezzi door Stefanie Arys op de klarinet
Samenzang
- Einde voorzien omstreeks 12 u.15 - 12 u.30
- 13 u.00 Wij blijven in de Daenszaal voor het **VRIENDENMAAL**
Aperitief, voorgerecht en hoofdgerecht (drank niet inbegrepen)
Vanaf 13 u. is er koffie met Aalsterse vlaai (aangeboden door het Priester Daensfonds) en optreden van de accordeonist August De Buck met een uitgebreide gamma van Vlaamse liederen
- Kosten: 35,00 euro per persoon
- Gelieve het bedrag over te schrijven op VDK-rekening
BE50 8916 6401 4318
Priester Daensfonds, 9300 Aalst
met vermelding van het aantal deelnemers, uiterlijk tegen 31 mei
(na deze datum worden GEEN inschrijvingen meer aanvaard!)

OPINIE

ZIN IN CHINEES?

Vrees niet. Noch de vastentijd, noch de vleesarme-veertigdaagse bezorgt me hallucinaties. Maar de lectuur van enkele krantenartikels duwt me middenin de verbijsterende gedachtenwereld van medeburgers die hun persoonlijke demonen de vrije loop laten.

Daar ik geen Maya ben, is mijn neiging gering om geloof te hechten aan het einde van de wereld medio 2012, maar het steeds zichtbaarder en sterker bovendien narcisme stemt me zowaar pessimistisch. De lamp van Diogenes () dient te worden bovengehaald op zoek naar tekens van maatschappelijke cohesie.*

Kris P. (26) uit Tienen schepte met zijn VW Golf de driejarige Mevhar Sulejman op. De Iraanse peuter bezweek diezelfde avond. De aanrijder was er vandoor gescheurd. Agenten pakten de man later bij hem thuis op. Tijdens het onderzoek kwam aan het licht dat hij het etmaal voor het ongeval speed had genomen waardoor hij de slaap niet kon vatten. Na zijn vroege shift pikte hij zijn vriendin op en samen dronken ze enkele pinten op café. Kris P. was al herhaaldelijk veroordeeld voor het rijden onder invloed en overdreven snelheid. Op het ogenblik van de feiten had hij nog een rijverbod. „Ik had zin in Chinees, ‘k ben door het ongeval in paniek geraakt en daarom doorgereden naar de Chinees”, verklaarde hij tegenover de rechter. In Meulebeke is een vijftienjarig meisje omvergereden door een leeftijdsgenoot op een tractor. De voet van het meisje is op tien plaatsen gebroken. Haar wacht een zeer lange revalidatie. Hallucinant is de verklaring van de moeder van de jongen die de tractor bestuurde: „Hij was misschien geen 16 jaar op het moment dat hij met de tractor reed,

maar hij zit wel in zijn 16de levensjaar. Dit jaar wordt hij dus 16. Ik zie het probleem niet. Het belangrijkste is dat het meisje oké is en niet gekwetst is aan het hoofd.”

‘Meer dan één miljoen hardrijders geflitst in 2011’, luidt een krantenkop. Een andere heeft het over ‘drie op de vier pechstrookrijders horen daar niet’. En dan hebben we nog niet eens over zij (veelal voetgangers) die geen onderscheid kennen tussen rood en groen, bumperklevers, middenstrookrijders, gsm-ende of hun lunch verorberende auto(vrachtwagen)bestuurders. Ik en de rest kan stikken, niet?

Trukendoos

En het wordt er niet beter op wanneer we de faits-divers verlaten. Het Verbond van Belgische Ondernemingen, is zowaar ‘grappig’ wanneer het stelt onkosten gemaakt voor het beoefenen van de golfsport te willen schrappen als fiscale aftrekpost voor bedrijven. BNP Paribas Fortis, de grootste

bank van België, trok de fiscale trukendoos open om de recente looninlevering te compenseren waarmee de bank miljoenen wil besparen. De personeelsleden krijgen een firmawagen die drie procent minder brutoloon moet verzachten. Door verminderde RSZ-inkomsten is de overheid (de gemeenschap dus, u en ik) de grote verliezer. De christelijke en de socialistische vakbond keurden het plan goed. „We hebben een kleine 700 jobs gered. Bovendien, alle grote bedrijven doen het”, is hun argumentatie. Alleen de liberale vakbond is tegen: „Het is onfatsoenlijk dat een bank de staat doet opdraaien voor miljoenen euro’s kostenbesparingen.”

De bankencrisis anno 2008: Fortis stond met de hand open om zich met belastinggeld overeind te houden. Vandaag maakt die bank gebruik van alle mogelijke fiscale en sociaalrechtelijke zijpoortjes om de gemeenschap andermaal te laten betalen, zonder het nog maar te hebben over alweer bijkomend fileleed en CO₂-uitstoot.

Josef Ackermann, topman van Deutsche Bank die tevens aan het hoofd staat van de internationale bankenfederatie IIF, waarschuwt voor ‘een sociale tijdbom’ door de toenemende inkomensongelijkheid. Hij houdt de bankiers voor hun bonussen aan te wenden voor... goede doelen. Het komt bij hem niet op aan de loonspanning te verhelpen door de minimumlonen op te trekken.

In een half jaar tijd is het aantal niet of niet op tijd betaalde facturen met een kwart gestegen. De toestand wordt desastreus, aldus de zelfstandigenorganisatie NSZ. Wanbetalingen brengen een kettingreactie op gang. Een bedrijf of particulier die zijn leverancier niet op tijd betaalt, brengt die onderneming op haar beurt in de problemen. Voor 69 procent van de niet-betaalde facturen zijn bedrijven verantwoordelijk. De rest komt op rekening van particulieren en de overheid. Frankrijk voerde strengere betaaltermijnen met hoge boetes in, met 4,2 procent minder faillissementen voor gevolgd. In hetzelfde jaar 2010 steeg bij ons het aantal faillissementen met 4,6 procent.

Foefelaars

Belastingontduiking in België. Iedereen doet het! De hitlijstjes van professor Michel Maus uit voor- noemd boek zijn zowaar de tien geboden van een ‘goede patriot’: 37,04 % betaalde of ontving bij de (ver)koop van vastgoed een deel onder tafel; 67,25 % kocht een auto, meubelen... of liet al diensten uitvoeren (tuinonderhoud, verstopte lei-

HUIS TE KOOP

WEGENS ONBETAALBARE GRONDBELASTINGEN

dingen, behangen...) zonder factuur; 40,16 % gaf bij een erfenis niet alles aan bij de fiscus... Bij het gezegde ‘Belgen zijn foefelaars’ meesmuilen we met z’n allen.

Dit is geen prettig verhaal. Mag ik hopen dat u het alvast hiermee eens bent, zo niet word ik helemaal depri. Uw en mijn geloof in maakbaarheid en correctie van de maatschappij, keert zich tegen het, jammer genoeg, zichtbaar en toenevend zichzelf vergoelijkend egoïsme, zoals in de hierboven exemplarische ‘voorbeelden’.

Elke poging er tegenin te gaan is lovenswaardig en in het geval van staatssecretaris John Crombez zelfs moedig. Maar moed en enkele forse verklaringen volstaan niet langer om zwartwerk en (al dan niet onderbouwd met legale constructies) fiscale fraude. Zo moet Crombez bijna politiek-suïcidale neigingen ontwikkelen om de managementvennootschappen aan te pakken. (Ex-)mandatarissen van zijn eigen politieke partij grossieren immers in dergelijke vennootschappen. Diezelfde staatssecretaris erkende dat voor bepaalde sectoren (horeca) zwartwerk een zaak van overleven is. De Standaard bizz van 22 februari jl. werpt de vraag op waar de grens ligt tussen economische noodzaak en malafide hebzucht? Zwartwerk omdat het moet? Professor Michel Maus wijst aan in welke richting oplossingen dienen gezocht: „Het systeem is fundamenteel onrechtvaardig: loontrekken zien dat er de helft van hun loon afgaat, terwijl grote bedrijven amper of geen belastingen betalen.”

Lugubere daden

Zwartwerk en alle vormen van sociale en fiscale fraude moeten snoeihard worden aangepakt. Maar zich beperken tot deze symptoombestrijding volstaat niet. De doodstraf houdt moordenaars ook niet tegen lugubere daden te plegen.

Het belastingstelsel moet anders, rechtvaardiger, duidelijker, sluitend. De vennootschapsbelasting

moet niet alsmaar lager. Net als de burgers moeten bedrijven voldoende belastingen betalen, zonder omwegen via vennootschappen in die landen waar de belastingtarieven laag zijn. De al dan niet legale trukendoos sluiten is een eerste garantie op een rechtvaardig gespreide belastingopbrengst.

Een moeilijke en steile weg te gaan. Er is geen alternatief, zo niet glijden we steeds verder weg in de ‘trucare et foefelare’-mentaliteit, die zo nefast is voor het algemeen belang.

„Ik zou gek zijn om in het wit te werken”, klinkt de titel boven voor- noemd artikel in De Standaard bizz. Een klusser vindt niet dat hij het systeem bedriegt. Hij is er gewoon uitgestapt, zegt hij. Wellicht koestert hij (terechte) rancunes omdat hij vroeger wel belastingen betaalde en het koningshuis niet. Maar zijn denken richt zich alleen en geheel op zichzelf. Net zoals de doodrijder die ‘zin in Chinees’ had of de moeder van de tractorjongen die vindt dat het aangereden meisje niet klagen mag, want het had erger gekund. Theodore Dalrymple(**) – ik zet de conservatieve, maar scherpzinnige Engelse cultuurcriticus, hier niet af tegen Daens – zou dit alles als de resultaten van de sentimentele samenleving aanwijzen. Sentimentaliteit leidt ons tot de ‘hypes van de dag’ waar de media zo sterk op drijven. We leggen bloemen neer daar waar een snelrijder iemand de dood inzond, maar ’s anderendaags negeren wijzelf op krak dezelfde plaats de snelheidslimiet. Verwar sentimentaliteit niet met doorvoelde emotie die het nadenken eerder stimuleert dan hindert. En goed nadenken is

volgens Blaise Pascal hét beginsel van de ethiek. Een ommekeer kan. Hoe ver die ook uitwijkt, de slinger van de klok keert steeds terug. Maar wij willen niet wachten op de zichzelf regulerende slingerbeweging. De vrije markt zou zichzelf ook reguleren, zo werd toch voorgehouden. Maar die roemruchte markt duwde zichzelf met de zeepbelkredieten en de macht van de speculanten over de rand van de afgrond. Afwachtende struisvogelpolitiek is koren op de molen van narcisme en hebzucht. Aanklagen moet altijd. En laat er ook druk op de politieke ketel zijn. Democratische regeringen moeten én het voorbeeld geven én de trom van de noodzakelijke mentaliteitswijziging roeren. Lees er de partijprogramma’s voor de komende gemeenteraadsverkiezingen op na, speur naar initiatieven en voorstellen die leiden tot meer actief samen-leven, én trek conclusies.

Prikkel

In een opiniestuk gaf Wim Verdoodt, hoofdredacteur van Jobat, een interessante prikkel voor ministers en staatssecretarissen mee: een deel van het riante ministerloon wordt ingehouden en op het einde van de legislatuur als prestatiebonus pas uitgekeerd wanneer de minister of staatssecretaris in kwestie zijn/haar beloften in realisaties omzette. „Dat zal alvast een rem zijn op gratuite beloften en een stimulans om gemaakte afspraken, onverwijld uit te voeren”, aldus Wim Verdoodt.

Volgehouden campagnes bereiken op de lange

duur enig effect. „’t Is geen man die niet roken kan”, was één generatie geleden nog gemeengoed. ’t Kan verkeren, weet ondertussen de tabaklobby. De correlatie tussen gezondheid enerzijds en een suiker- en vetarme, gevarieerde voeding en regelmatig bewegen anderzijds, is vandaag gelukkig in brede bevolkingslagen doorgedrongen. Het kostte veel tijd, veel inspanningen, veel overtuigingskracht. De preventieve gezondheidsstrijd is nog niet gewonnen, maar een keerpunt is bereikt. Alles vormt een onderdeel van een permanente (her)opvoeding. Daens had het over volksverheffing, een gemeenschapsgebeuren dat niemand uitsluit, iedereen zijn deel laat én doet doen, en het menselijk bestaan niet als een leed, maar als een weldaad laat ervaren. Daarvoor zijn rechtvaardige, duidelijke normen nodig. Die tillen ons op, boven onze ‘zin in Chinees’.

Johan Velghe
3 maart 2012

p.s. Ik nam me voor te schrijven over het spagaat van Rik Torfs tussen zijn engagement en de partij die er maar niet in slaagt zijn biotoop te zijn. Maar ook het hoge aantal zelfmoorden bij Vlaamse jon-

geren laat me niet onberoerd, evenmin dat 114 miljoen – zowat Duitsland en Frankrijk samen – Europeanen in de armoede dreigen terecht te komen. Bij het herlezen van bovenstaande ‘Opinie’ merk ik dat m’n gedachten andere paden opgingen. Of niet? Schimmigheid, gemis aan een weldoend toekomstperspectief en maatschappelijke verbondenheid en het ontbreken van een visionair Europees sociaal beleid – aan elke solidariteitsblijk met de Grieken gaat een Echternach-processie vooraf – zijn schuldig aan het ‘uitstappen uit het systeem’. Wanneer het systeem bedrieglijk wordt, dan kan en moet de slinger alleen maar de kant van de ommekeer ingaan. Geven we die slinger maar een forse duw. Maar dat vertelde ik eerder.

(*) *Diogenes: Grieks wijsgeer, tijdgenoot van Alexander de Grote. Eens liep hij bij klaarlichte dag met een brandende lantaarn al zoekende de markt rond. Op de vraag, wat hij zocht, was zijn antwoord: „Ik zoek mensen”.*

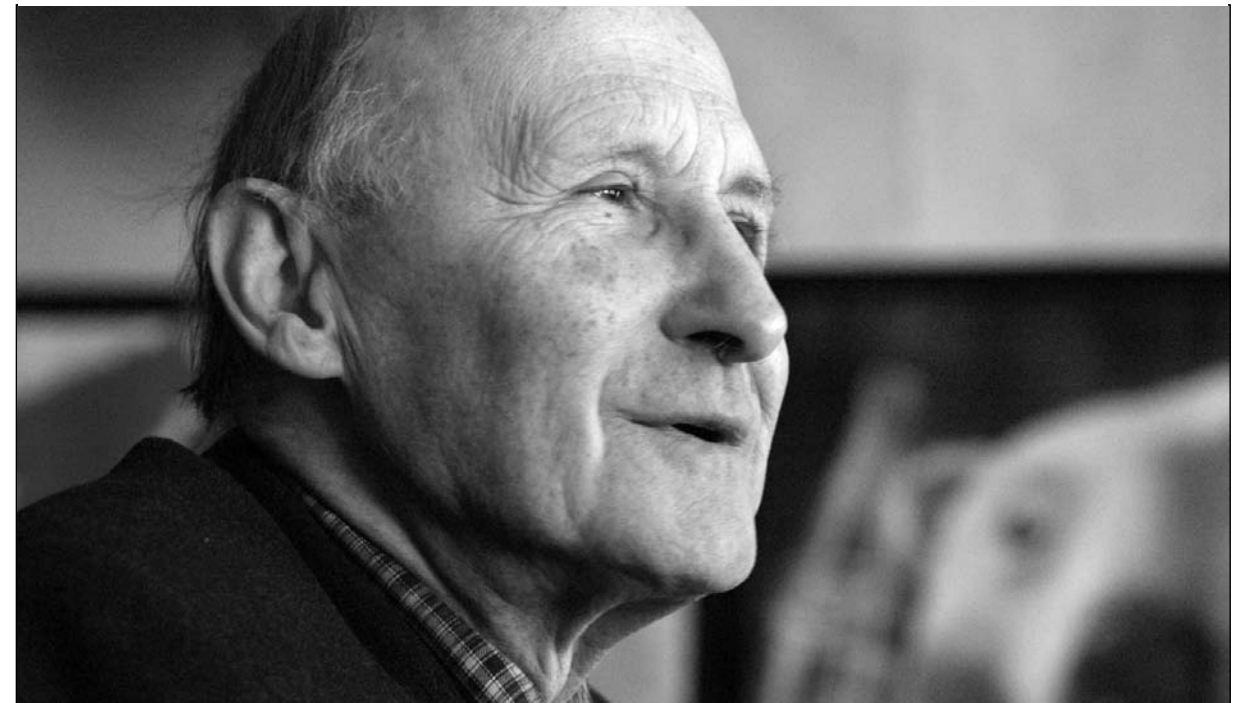
(**) *Theodore Dalrymple in ‘The Toxic Cult of Sentimentality’ (2010), in vertaling: ‘Door en door verwend. Kritiek op de sentimentele samenleving’.*

PRIESTER DAENSFONDS WANDELT OP ERFGOEDDAG 22 APRIL

Heyt Priester Daensfonds draagt dit jaar zijn steentje bij om de erfgoeddag tot een succes te maken. Op zondag 22 april vertrekt om 14 u. aan het stadsarchief (Oude Vismarkt) een wandeling ‘doorheen de straten van Daens’. Gedurende anderhalf uur trekken we rond het Aalsterse stadscentrum, de Aalsterse Werf, de voedingsbodem voor de actie van de gebroeders Daens. In dezelfde straten waarin Daens gelauwerd en bespot werd, waar hij de ellende van de arbeiders letterlijk tegenkwam leefden en ijverden nog andere maatschappelijke voortrekkers, ‘sociale’ helden, mensen die zorgzaam voor hun medeburgers waren. Met hen maken we tijdens deze wandeling kennis. Wie wil meewandelen is van harte welkom.

EÉNENTWINTIG JAAR HOOFDREDACTEUR FRANS VAN CAMPENHOUT GEEFT DE FAKKEL DOOR

Stabiliteit. Dat is het minste dat kan worden gezegd over het tijdschrift Daens Vandaag. Zesendertig jaargangen rijk. Weinig publicaties zijn het gegeven dit na te doen. En zonder ons te buiten te gaan aan zelfbewieroking willen we een ander aspect niet wegmoffelen. Dit tijdschrift is nu pas aan zijn derde hoofdredacteur toe. Stabiliteit dus, zeer zeker toe te schrijven aan het doorzettingsvermogen van de opeenvolgende voorzitters – huidig voorzitter Rob Librecht is pas de vierde in rij in het vijfenvijftigjarig bestaan van het Priester Daensfonds - en bestuursleden. En zonder aarzelen voegen we daar ‘de rustige vastheid’ van hoofdredacteur Frans Van Campenhout (74) aan toe. Eénentwintig jaar heeft hij zich van deze onbezoldigde taak gekweten. Nu geeft hij de fakkel door.

We putten uit het door Frans Van Campenhout samengesteld hernieuwd lexicon ‘Daens en het daensistisch gedachtengoed’ (2006): *Daens Vandaag* is de titel van het tijdschrift van het Priester Daensfonds sedert begin 1991. Het is de voortzetting van *Priester Daens* (1977-1987) en *Daensfonds* (1987-1990).

Wijlen Luc Delafortrie was hoofdredacteur tot en met 1990. Een jaar eerder was hij afgetreden als voorzitter. In een brief dd. 27 februari 1990 stelde hij aan de nieuwe voorzitter Herman Slagmulder twee kandidaten als opvolging van hoofdredacteur voor: Frans Van Campenhout en ondergetekende. Eerstgenoemde werd eerst gepolst en vond zich terug in het credo van hoofdredacteur Delafortrie. En zie, van uitstel komt niet altijd het spreekwoordelijke afstel, want ondergetekende werd 21 jaar later aangesproken voor de opvolging van Frans

Van Campenhout.

Het credo formuleerde Luc Delafortrie heel duidelijk in antwoord op een (nog altijd actuele) vraag van interviewer dr. Hendrik Strijpens in de publicatie *Aalsterse Gesprekken* (1982):

„Een laatste vraag. U zijt nu 70 jaar. Er is weer economische crisis en verwarring in de Vlaamse gelederen. Hoe ziet u de toekomst?

Ik begeef me niet op het politieke domein, dat is de taak niet van de voorzitter van een sociaal-cultureel fonds. Toch mag ik de overtuiging uitspreken dat de Vlaamse staatsstructuur zal uitgroeien tot een werkelijke zelfstandigheid. Dat nieuwe Vlaanderen mag nochtans geen afdruk zijn van de gecentraliseerde, bureaucratische Belgische staat. Het moet wèrkelijk democratisch en wèrkelijk sociaal zijn. En daarvoor kan men inspiratie vinden in het gedachtengoed van het Daensisme.”

Frans Van Campenhout heeft meer dan twee decennia *Daens Vandaag* rigoureus aan dat credo gespiegeld. De zorg voor de continuïteit kon aan geen betere handen toevertrouwd zijn.

„Ik kon steeds rekenen op een hechte redactieraad. Toegegeven de ene was al wat actiever dan de andere, maar de redactie zorgde voor stabiliteit en ondersteunde mee werkgroepen actief rond ontwikkelingshulp, armoede...”

Engagement

De aflossing van de wacht is geen eindpunt voor het engagement van Frans Van Campenhout. Daarvoor zit het te diep geworteld. Zo blijft hij, gelukkig maar, deel uitmaken van de Raad van Bestuur én van de redactieraad.

„Het is niet geheel toevallig dat ik me engageerde bij het Priester Daensfonds. Ik groeide in Meise op als één van de acht kinderen van een Vlaams-gezind arbeidersgezin. In het zesde leerjaar merkten paters redemptoristen me op en zo volgde mijn humaniora in het internaat-college van Essen, zij het dan met een beperkte financiële steun van „madame van de Sarma”, de sterk katholiek geïnspireerde familie baron Jean van Gysel de Meise, eigenaars van de Sarma-warenhuizen. We kregen in Essen negen uren Latijn per week... Klassieke filologie zou een logisch vervolg geweest zijn, maar vergeet niet, ik kom uit een arbeidersnest. Het regentaat Germaanse Talen (Sint-Thomas, Brussel) vormde het alternatief. Ik werd leraar aan het Sint-Lucasinstituut in Schaarbeek en mits enig organisatietalent en tijd-management combineerde

ik mijn job met vier jaar Germaanse aan de VUB. Maar de belangstelling voor geschiedenis taande niet. Meer nog, in het Sint-Lucasinstituut leerde ik Frans-Jos Verdoodt als collega kennen...

Hij maakte me lid van de toenmalige Werkgroep voor Historisch Onderzoek van het *Priester Daensfonds* en ik verzorgde de rubriek ‘daensistische schrijvers’ in de catalogus van de tentoonstelling. De bal was aan het rollen... In 1990 sprak Luc Delafortrie me aan om hem als hoofdredacteur op te volgen.”

Van de hand van Frans Van Campenhout verschenen in de daaropvolgende jaren vele bijdragen in *Daens Vandaag*. „Er werden klemtonen gelegd op historisch onderzoek en de vele herdenkingen. Maar de redactieraad had altijd oog voor een goed evenwicht, een gezonde mixt, zodat het tijdschrift voor een breed publiek toegankelijk en leesbaar bleef. We volgden nooit de hype van de dag, en wilden bewust ook niet té geleerd overkomen”, onderstreept hij met een hem zo karakteristieke glimlach. Als hoofdredacteur en auteur leidden hem talloze lezingen doorheen Vlaanderen.

De luie zetel wenkt nog niet. „Ik blijf veel lezen en werk verder mee aan het *Nationaal Biografisch Woordenboek*, waarvan het twintigste deel in december jongstleden verscheen. Ik val zeker niet stil en eenmaal onderzoek verricht, publiceer ik er graag over.”

We kijken al uit naar zijn eerstvolgende bijdrage in *Daens Vandaag*.

Johan Velghe

DE ALTIJD BROZE DEMOCRATIE

aflevering 2

LASTIGE VRAGEN DIENEN DE DEMOCRATIE

Kristiaan J.A De Cock

*Net tussen de koudste winterdagen en eerste lente-opstoot in, spraken we af in het cafetaria van golfclub De Kluizen, rustig aan de Aalsterse stadsrand. Toen ik volle twee uur later m'n auto instapte, vond ik tijdstip en locatie symbolisch staan voor het interview. Het beeld dat mijn gesprekspartner van ons Belgisch politiek bestel schetste, stond voor de vriesdagen. Zijn, in weerwil van alles, sterk overeind staand geloof in democratische beginselen, wezen de hoop op milde lentedagen aan. En de locatie? Met de publicatie van **Het erfgoed van Cleisthenes** zet Gijzegemnaar Kristiaan J.A De Cock (52) zich boven het gewoel van partijbelangen en dagjespolitiek die al te vaak het zeepbelgehalte van twitterberichtjes niet overstijgen.*

Je moet het maar doen. *Il faut le faire*, voegen we er als bekrachtiging van de waardering voor een opmerkelijke prestatie aan toe. De auteur is niet partijpolitiek gebonden, evenmin lid van een denktank en slijt als crisismanager allerminst zijn dagen in ledigheid. Als individuele burger verrichtte hij moeizaam opzoekingswerk, vergeleek en analyseerde een massa cijfermateriaal, om finaal de richting naar een nieuwe politieke ethiek aan te wijzen.

„Ik kan leven met overtuigingen die niet per se de mijne zijn. Zolang deze meningen oprecht zijn en op een geciviliseerde wijze geuit, heb ik er geen

moeite mee. Maar ik weiger in een systeem te stappen waar alleen het ‘ik’ beter van wordt. Respect bestaat alleen maar als het wederzijds is en niet voor die politici die de bevolking geen respect geven. Zij verpatsten onze goudvoorraad. Zij zadelden ons op met een schuldenberg, hielden uitverkoop van ons patrimonium en onze bedrijven... Diezelfde club legt ons nog eens besparingen op, toont alleen maar een ontstellend gebrek aan visie en als er al een strategie is, wordt die om de haverklap bijgesteld. De expansieve groei van China, India, Brazilië, de stijgende prijzen van de grondstoffen... de crisis stond zo af te lezen in de cijfers. Regeringen, waar-

onder de onze, lieten betijen”, luidt de motivatie van Kristiaan De Cock.

„Pro jus et honorem”. Voor recht en eer, is zijn devies. Voor hij zijn carrière in het internationale bedrijfsleven aanvatte, was hij als burgerlijk ingenieur beroepsofficier. Zowel als overheidsfunctionaris en later als bedrijfsleider en privépersoon ervaarde hij de politieke praktijken. Zijn ‘militaire rechtlijnigheid’ zorgt bijwijlen voor een badinerende en zelfs cynische ondertoon. Opmerkelijk en het democratisch deficiet direct aanwijzend is de slotbeschouwing van het boek. Daarin vertelt hij dat hij zijn plannen om een boek over de Belgische politiek te schrijven angstvallig verborgen hield. Slechts een kleine groep bekenden had er weet van. „Ze gaven allemaal blijk van dezelfde verontrustende reactie. Zonder uitzondering stelden ze zich luidop de vraag of het wel een goed idee was om zo openlijk een standpunt in te nemen en namen te noemen. Elk afzonderlijk waren ze de mening toegedaan dat de politieke wereld een dergelijk boek niet zou op prijs stellen. Ze vreesden – en doen dat waarschijnlijk nog steeds – voor represailles: meer doorgedreven controles van mijn financiële situatie, opgenomen worden op een zwarte lijst bestemd voor ietwat schimmig gebruik, niet in het minst gerechtelijke vervolging door de politici die bij naam genoemd worden. Niet onterecht werd ik er op gewezen dat ik reeds eerder kennis gemaakt had met de slinkse wijze waarop de politieke wereld ongunstige berichtgeving in de kiem smoort.” Geheel terecht voegt de auteur er aan toe dat het een veeg teken aan de wand is, wanneer mensen zich dergelijke zorgen maken. En verder: „Wanneer een burger zich niet meer vrij en zonder vrees kan uitspreken over de politiek – ondanks de daaromtrent in de grondwet opgenomen waarborgen – is de democratie wel degelijk in gevaar.”

‘De politiek’ reageerde op de publicatie van het boek met het totaal negeren ervan. Niet minder dan elfhonderd Nederlandstalige politici, van partijvoorzitters, parlementsleden tot provincieraadsleden, burgemeesters, jongerenafdelingen... toe, werden aangeschreven. Welgeteld drie politici kochten het boek. Zelfreflectie, kritiek en voorstellen die niet uit eigen studiediensten komen, zijn blijkbaar niet gegeerd in het participatie-bestel. Een kritische kiezer, dat is het minste wat van Kristiaan De Cock kan worden gezegd, is duidelijk niet interessant voor de politici. Zij drukken de man met de lastige vragen niet aan de borst. Wie in de *flou* vertoeft, houdt niet van een mondige burger.

Het erfgoed van Cleisthenes laat zich niet lezen

als een stationsromannetje, maar onleesbaar of té moeilijk is het allerm minst. Het boek is overzichtelijk gestructureerd, de schrijfstijl is vlot en direct en het verhaal is helemaal niet theoretisch.

Het opzet van deze bijdrage in de reeks over democratie is niet om het voornoemde boek op te hemelen, noch het af te kraken. In deze aflevering over democratie en de individuele burger, wijst Kristiaan De Cock in het bijzonder op de barrières die moeten overstegen en overwonnen worden opdat de burger zijn democratische rechten kan uitoefenen, laat staan ijveren voor een democratisch samenleving.

Om niet in een partij-vakje te worden geduwd, vermijdt de auteur de communautaire kwestie, ook al stelt hij onomwonden dat de cascade aan staatshervormingen het systeem steeds maar onwerkbaarder maakt. „Het rationele wordt hierbij verdrongen en een Belgische cultuur, die wij niet eens hebben, wordt opgepept. Het communautaire toont scherp het spelletjes-spelen aan, waarbij het niet over ons, het belang van de gemeenschap gaat, maar steeds over ‘hun’ belang (electorale strategieën) gaat.”

Gebrek aan vuur

Het ergert Kristiaan De Cock dat politici het steeds té druk hebben of met een meewarige blik in de ogen voorhouden dat de materie zo moeilijk en technisch is waardoor Jan-met-de-pet het toch niet zal begrijpen. „Te druk? Maar ze oefenen wel drie of meer mandaten uit. Kijk en luister eens naar de speeches van vele van onze politici. Ze spreken alleen maar voor eigen aanhang en spreiden daarom een gebrek aan overtuiging, aan bezieling en aan vuur tentoon. En als er al een uitzondering op deze regel volgt, dan nog vaak voor de verkeerde zaak: speeches gedreven door angst, in plaats van door hoop. Politici moeten daarentegen rationele argumenten hanteren en een betaalbaar plan voorhouden. En met overtuigingskracht brengen. Dát staat ver van de oneliners-politiek of getwitter met maximaal honderdveertig karakters.”

De rode draad in het verhaal van Kristiaan De Cock vormt de steeds uitdeinende macht van de politieke partijen ten koste van de reële inspraakmogelijkheden van de burger. De volgende zin in zijn inleiding geeft indirect aan waarom 83 procent van de bevolking de politiek wantrouwt: „Ik heb (aan sommigen van) hen mijn stem gegeven om een politiek mandaat uit te oefenen, niet om mij te zeggen hoe ik over politiek denk of zou moeten denken. De politieke wereld spint goed garen bij de

toenemende desinteresse van het brede publiek.” Hij waarschuwt voor de stille overname van de politieke zeggenschap door enkele families en clans. Deze praktijk belemmert de in- en doorstroom van meer geschikte mensen en is een directe ondergraving van de democratie. Democratie die beperkt wordt tot het periodiek uitbrengen van een stem, waarbij de kracht van één man/vrouw = één stem afgezwakt wordt door coöptatie, plaatsvervangers, kiesdrempels en de per kiesomschrijving verschillend aantal stemmen nodig om een zetel te bemachtigen. Helemaal absurd is het pleidooi van sommige partijen om het afschaffen van de stemplicht naar voor te schuiven als versterking van de burgerdemocratie.

Vaststellingen

Citeren we enkele vaststellingen door Kristiaan De Cock becommentarieerd in zijn boek.

- Alle politieke partijen hebben zich verzekerd van de diensten van communicatiespecialisten. Uit hun publieke verklaringen moet men afleiden dat ze bij het uitvoeren van hun opdracht meer bekommerd zijn om de perceptie dan om de inhoud.
- Politici verwijzen vaak en graag naar de kiezer als ‘de gewone man’. Het gebruik van dergelijke terminologie doet vermoeden dat ze zichzelf als een ander soort burger beschouwen, volgens de logica dus een waarschijnlijk betere soort. Op zijn minst klinkt zulk woordgebruik denigrerend en paternalistisch.
- Uit persoonlijke ervaring heb ik geleerd dat het voor bepaalde politici geen contradictie is om de vrijheid van pers hoog in het vaandel te voeren en tegelijkertijd toch zwaar op redacties te wegen om de publicatie van een – zelfs politiek neutraal of in het vakjargon ‘technisch’ - artikel te weren.
- Wetten en decreten worden overeenkomstig de partijrichtlijnen goedgekeurd na een bevreemdende en vrij nutteloze discussie tijdens een plenaire

zitting waarbij de overwegend lege zitplaatsen in het halfmond een nieuwe betekenis geven aan het begrip ‘plenair’.

- In de nasleep van de bankencrisis kwam de vermenging van politiek en bedrijfswereld op een wel zeer pijnlijke manier aan het licht.
- Toen de regeringsvorming maar niet vlotte, klonk het bij bepaalde partijen: „Verkiezingen zijn de volledige nederlaag voor de democratie en het land.” Of nog: „Verkiezingen provoceren is onverantwoord.”

Met vele voorbeelden (ondermeer de aankoop van de Pukkelpopweide) wijst hij de ‘ons-kent-ons’-cultuur aan, de gulheid (vergoedingen) waarmee politici voor zichzelf zorgen, het parkeren van overheidsgeld in constructies waar nauwelijks controle kan uitgeoefend worden, de zelfstandige overheidsbedrijven die voordelen bieden voor een kleine groep mensen die nauw aanleunen bij de politieke wereld...

Een jaar lang, goed voor zo’n duizend uren, nam de auteur partijprogramma’s door, vergeleek hij regeerakkoorden en veel cijfermateriaal van en over België. Daarbij ervaarde hij dat de wet op de openbaarheid van bestuur niet altijd het pad effent om informatie vlot te vergaren, terwijl anderzijds de cijfers té vaak van elkaar afwijken, al naargelang de bron, wat ertoe leidt dat partijen (en regeringen) niet altijd van de reële, correcte cijfers uitgaan. Laat staan dat de burger er wijs uit geraakt.

Een hoofdstuk is aan armoede gewijd. Kristiaan De Cock schrijft na lectuur van de partijprogramma’s: „De politieke partijen blijven uitermate vaag wanneer zij dit probleem aanraken. Men kan zonder overdrijven stellen dat de politici vager worden in hun standpunten naarmate het onderwerp concreter wordt.”

Wanneer België met vergelijkbare landen (Nederland, Denemarken, Zweden, Oostenrijk...) qua hernieuwbare energie, afhankelijkheid van invoer voor dekken energiebehoeften, investeringen... op een rijtje wordt gezet, concludeert de auteur uit de cijfers dat voornoemde landen op significante wijze beter gebruik maken van de overheidsmiddelen. “Tot onze schade en schande lijken de cijfers er op te wijzen dat de opeenvolgende Belgische regeringen het amper beter doen dan de regeringen van landen die tot voor 1989 behoorden tot de invloedssfeer van de toenmalige Sovjet-Unie en pas sinds een twintigtal jaren een democratisch bestuur kennen.”

Remedies

Kristiaan De Cock is evenwel geen doemdenker. „Hoop doet leven” titelt hij het laatste hoofdstuk. Hij stelt voor het kennisniveau van mandaatbekleders op te trekken. Vandaag is voor het bekleden van het hoogste politieke mandaat geen minimum opleidingsniveau vereist, terwijl een kandidaat zelfstandig ondernemer het bewijs moet leveren van voldoende kennis van bedrijfsbeheer. Het beperken

krijgt tot alle nodige cijfermateriaal en dit op anschouwelijke en eenvormige wijze voorstelt aan de burgers. Enkel die cijfers hanteren die als basis voor elke politieke discussie dienen. Duidelijkheid en transparantie zijn het gevolg. De beschouwingen van de auteur over de nood aan een nieuwe politieke ethiek leiden tot zijn conclusie „dat er de politieke wereld niets anders overblijft dan zich van binnen uit te hervormen en terug haar geloofwaardigheid en het respect van de burgers te herwinnen.” De tot de kern van het politieke bedrijf doordrin-

„Een nieuwe, moediger generatie politieke leiders zal in de vorige generaties haar grootste vijanden vinden.”

tot twee ambtstermijnen voor eenzelfde mandaat moet de politieke dynastieën inperken. Politici moeten zichzelf in vraag stellen, steeds in het perspectief van het hebben van een visie en van het zich voorhouden van het algemeen belang. Daarbij zal een nieuwe, moediger generatie politieke leiders in de vorige generaties haar grootste vijanden vinden. Nieuwe oplossingen bedenken, ondermeer voor de op zijn zachtst uitgedrukt ongelukkige staatsstructuur. Aanpassingen aan de kieswetgeving, gericht op het soevereine recht van het volk om zelf de macht uit te oefenen. Een inbreng van directe democratie opdat het politieke bedrijf niet geheel aan de politieke partijen zou overgelaten worden. De democratie niet terugdringen in het stemhokje, maar in een debatacultuur jaarlijks aan de burgers verantwoording afleggen op basis van het regeerakkoord en verifieerbare cijfers. Het grote mankement van de afwezigheid van transparantie wegwerken. Het oprichten van een onafhankelijk orgaan dat zonder beperkingen en zonder inmenging toegang

gende, recent geuite kritiek van senator Rik Torfs gericht aan zijn eigen partij, toont niet alleen aan dat Kristiaan De Cock geen eenzaat is in zijn roep om een oprechtere en duidelijker politiek, maar dat er hoop is op herbronning.

Johan Velghe

** Cleisthenes: circa 500 voor Christus vestigde Cleisthenes in Athene de volksheerschappij als bestuursvorm. Ook al ging het om een geamputeerde democratie (vrouwen, slaven, armen, metoiken of vreemdelingen werden uitgesloten van spreek- en stemrecht), toch wordt Cleisthenes als grondlegger van de democratie beschouwd.*

Het erfgoed van Cleisthenes, auteur K.J.A. De Cock, 202 pagina's, 16,96 euro plus verzendingskosten. Bestellen via www.unibook.com. ISBN: 978-16-162-7506-8.

Volgende aflevering: Democratie en actieve burgers

HENDRIK CONSCIENCE

1812-2012

EEN JUBILEUMJAAR IN EN VANUIT SCHILDE

In de Kempische gemeente Schilde namen de Marnixring De Loteling en de Gilde van Baas Gansendonck, genaamd naar twee van Conscience's beste novellen, het initiatief om een jubileumjaar Hendrik Conscience 1812-2012, twee eeuwen na zijn geboorte, luisterrijk te vieren. Ze doen dat met evenementen voor een breed publiek en gespreid over het volledige jaar, waarbij ze heel Vlaanderen aanspreken en meteen het hele Nederlandse taalgebied.

Opening Jubileumjaar

Op 14 januari werd het Consciencejaar geopend, met ruim 350 aanwezigen uit diverse bekende organisaties en vanuit alle provincies. De academische zitting in het gemeentehuis van Schilde was een huldefeest Conscience waardig. De schrijver blijft met de gemeente en de Kempen zeer nauw verbonden, zoals met Antwerpen, Kortrijk, Brussel, Blankenberge en vele andere plaatsen waar hij verbleef, schreef en/of inspiratie vond. Zo ook dus met Schilde en de Kempense omgeving, waar hij zijn aantekeningen maakte voor de twee vermelde werken uit 1850, de grote

wending in zijn werk na de grootse historische verhalen. Het werk 'De Loteling' droeg hij op aan de toenmalige burgemeester van Schilde. Naar aanleiding van het jubileumjaar gaf de Gilde van Baas Gansendonck een tweede en ongewijzigde druk uit van 'Wie was Hendrik Conscience?' door wijlen Albert Westerlinck (professor Dr. José Aerts).

Feestrede door Gaston Durnez

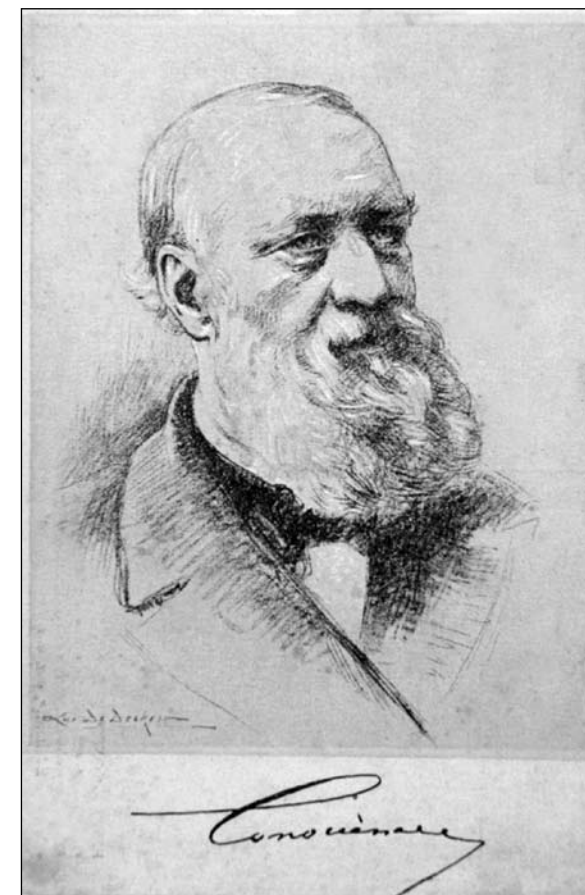
Bij de feestelijke opening sprak journalist, dichter en prozaschrijver Gaston Durnez over 'De revolutie van Hendrik Conscience'.

Hij schetste de houding van de Vlamingen tegenover het werk van Conscience, van in zijn tijd tot nu. Het werk van de negentiende-eeuwse schrijver werd vooral verteld: er was immers veel armoede en tegelijk veel analfabetisme. En hij werd bij leven al gehuldigd met een standbeeld. Toch, aldus spreker, zou men hem verwijten "...dat hij geen sociale revolutie predikte, dat hij, de oud-strijder van 1830, een Vlaams België wilde, dat hij, tot overmaat van ramp een moraalridder was, een zedenpreker!"

Spreker herinnerde zich in die geest de scherpe woorden van een grote Vlaamse auteur, Louis Paul Boon, die precies honderdjaarnadegevierdewerdgeboren. Een van zijn oudste en beste boeken 'Mijn kleine oorlog' besloot Boon met de bekende oproep "Schop de mensen een geweten!"

Durnez vervolgde: "Ik had mijn vriend willen overtuigen, dat ook die brave Hendrik het op zijn manier en in zijn tijdsgeest ook wel had willen schoppen, maar hij moest beginnen aan het begin. Conscience moest zichzelf nog vertalen uit het Frans om het volk het ABC te leren."

Hij wees er ook op dat dan de postmodernen kwamen en over de mythen spraken: "Zij hebben grote gaten in ons historisch besef geknaagd." En spre-

ker verzuchtte daarbij: “Wij kennen onze klassiekers vooral van horen zeggen.” En verder: “Er was geen plaats voor een Vlaams Pantheon¹ in de tijd dat wij schrik begonnen te krijgen van de schaduw van onze eigen identiteit.”

Door het herlezen van een aantal werken kan Durnez bevestigen “... dat de verhalen uit de tweede grote inspiratietijd van Conscience, toen het centrum in Schilde lag, tot het beste werk behoren.”

Bij zijn slot stelde de spreker dat Conscience politieke sociale revolutie plaatste tegen de hebzucht van de rijken en tegen de opkomende industrie die vreselijke sloppenwijken schiep.

Hij citeerde de grote linkse Consciencekenner Ger. Schmoock² als hij sprak over de man die zijn volk leerde lezen. Dan dacht hij: “... het volk leren lezen, het volk een taal geven, een verstaanbare stem, dat is het begin van de omwenteling!”

Die revolutie is bij ons begonnen met Conscience.

Conscience schreef de eerste Vlaamse roman

Conscience bleef in zijn tijd in de geïdealiseerde werkelijkheid. Hij was sociaal-voelend, maar geen sociaal bewogen auteur.

Hij behoorde bij de kleine kring van ijverars van de herwaardering van het Nederlands. Die kring ontstond in Gent o.l.v. J.F. Willems. Zelf behoorde hij met Van Rijswyck en De Laet tot de Antwerpse kern. In Leuven ijverde J.B. David voor een Vlaamse Academie³.

Van Conscience verscheen, na de scheiding van het Noorden, in 1648 de eerste Vlaamse roman: *In 't Wonderjaar* (1836). Er waren vooraf de Volksboeken met morele kenmerken en elementaire kennis. De ‘roman’ (Frans) werd als onzedelijk beschouwd. Zo schreef Conscience in zijn voorwoord verontschuldigend: “Het is een roman. Schrikt niet, niet een roman als de Franse...” Het gaat om de geuzenopstand tegen Spanje.

Zo begon met hem de geschiedenis van de Vlaamse roman. Met zijn historische romans zoals de *Leeuw van Vlaanderen*, het Vlaamse epos genoemd; en met de latere beste verhalen werd Vlaanderen in het buitenland beroemd. Conscience had trouwens heel wat gemeen met Europese auteurs als Victor Hugo⁴, George Sand en Charles Dickens bijvoorbeeld.

In zijn *Geschiedenis mijner Jeugd*⁵ schreef Conscience over zijn twijfel om het Wonderjaar in het Nederlands te schrijven, maar het werd voorgoed de taal van zijn Kempische moeder.

Hendrik Conscience 40 jaar

Zijn daaropvolgende roman *De Leeuw van Vlaanderen* (1838) wat niet alleen voor de Vlaamse letterkunde, maar ook van de Vlaamse Beweging een mijlpaal: het was bedoeld om de fierheid over een roemrijk verleden te versterken. Als slot schrijft hij de klassiek geworden opdracht: “Gij Vlaming die dit werk gelezen hebt, overweeg bij de roemrijke daden, welke het bevat, wat Vlaanderen eertijds was, wat het nu is en nog meer wat het worden zal, indien gij de heilige voorbeelden uwer vaderen vergeet.”

Hoogtepunt met dorpsnovellen

Maar die romantiek ging vlug voorbij, zoals in heel West-Europa, en Conscience begon hier als eerste ‘hedendaagse’ toestanden weer te geven. In de dorpsnovelle met een optimistische levensbeschouwing bereikt hij een hoogtepunt: zie *De Loteling* en *Baas Gansendonck*.

Het rooskleurige primeert, zoals gezegd, boven het feit dat hij zich afzet tegen armoede, uitbuiting,... maar zelfs in *Bavo en Lieveke* handelde hij wel over de erbarmelijke levensomstandigheden van de Gentse fabrieksarbeiders, maar toch komt er niets revolutionairs. Het is dus verre van het echte realisme⁶. Het is hier ook belangrijk te beklemtonen dat de meeste flaminganten staatsambtenaren werden.

Max Lamberty getuigt in zijn *Philosophie der Vlaamse Beweging*: “Van Conscience tot McLeod”, Hippoliet Meert e.a. zoals Lodewijk De Raet, allen staatsambtenaren, stelt men vast dat voor de staatsleiding daar geen tegenstrijdigheid bestond.”

Beknpte biografische gegevens

Conscience die in 1830 vrijwilliger bij het Belgische leger was geworden, kwam in 1836 weer thuis, vrij van dienst. Na een functie bij het Antwerpse provinciebestuur werd hij in 1842 griffier bij de Academie van Schone Kunsten in Antwerpen. Hij was o.a. in 1847 praeceptor van de Fransen. Van 1856 tot 1866 verbleef hij in Kortrijk; hij was er arrondissementscommissaris. In 1867 werd hij conservator van de Koninklijke musea. Even daarna was hij conservator van het Wiertzmuseum te Brussel. In 1883 werd zijn standbeeld bij leven onthuld; zelf kon hij niet aanwezig zijn. Hetzelfde jaar overleed hij.

Enkele kenmerken en waarden

De kenmerken en de waarden van zijn letterkundig werk en de inzet voor de ontvoogding van zijn volk kwamen grotendeels aan bod bij de zeer gedeeltelijke gegevens over zijn leven en werk.

Deze bijdrage kan dan ook alleen een aanknoping zijn om wat meer te vernemen over deze merkwaardige en bijzonder invloedrijke figuren in onze letterkunde en bij het ontstaan van de Vlaamse Beweging. Een historisch werk of een vermelde dorpsnovelle lezen is het best.

Op zijn honderdste geboortedag, in 1912, was er in Antwerpen een Consciencetentoonstelling die 200.000 bezoekers lokte, alhoewel er toen niet onze grote communicatiemiddelen waren.

Of moeten wij, evenmin als zovele jongeren in het onderwijs, onze klassiekers niet meer kennen, om het met Gaston Durnez nog eens dwingend te vragen?

Herman Gevaert

Noten

1. *Pantheon*: hier een letterkundig Pantheon of een uniforme uitgave van klassieke letterkundige werken.
2. *Ger. (Gerard) Schmoock* (°Antwerpen, 1898- +1985). Hij was o.a. conservator van het museum van de Vlaamse letteren (1937-1963) en schreef belangrijke studies over de letterkundige geschiedenis van de 19de eeuw.
3. in *Daens Vandaag*, jg. 35, nr.2, april 2011, blz. 16-18: “Dr. F.A.Snellaert”.

4. *Victor Hugo* (Besançon 1802-Parijs 1885). Dichter, toneel- en romanschrijver. Grootste vertegenwoordiger van de romantiek in Frankrijk. Hij werd o.a. 18 jaar verbannen. Bekend zijn o.a. de roman *Notre Dame de Paris*. Hij was de grootste Franse letterkundige van de 19de eeuw.

George Sand (Parijs 1804-Indre 1876). O.a. bekend om het schrijven over episoden uit het landleven en verder sociale humanitaire romans.

Charles Dickens (Portsmouth 1802-Londen 1870). Romanschrijver. O.a. schetsen van het Londense leven. Blijvende populariteit door de *Papers of the Pickwick Club* (1836-1837), ook zijn beste werk en het meest innemende werk van de 19de eeuw in Engeland.

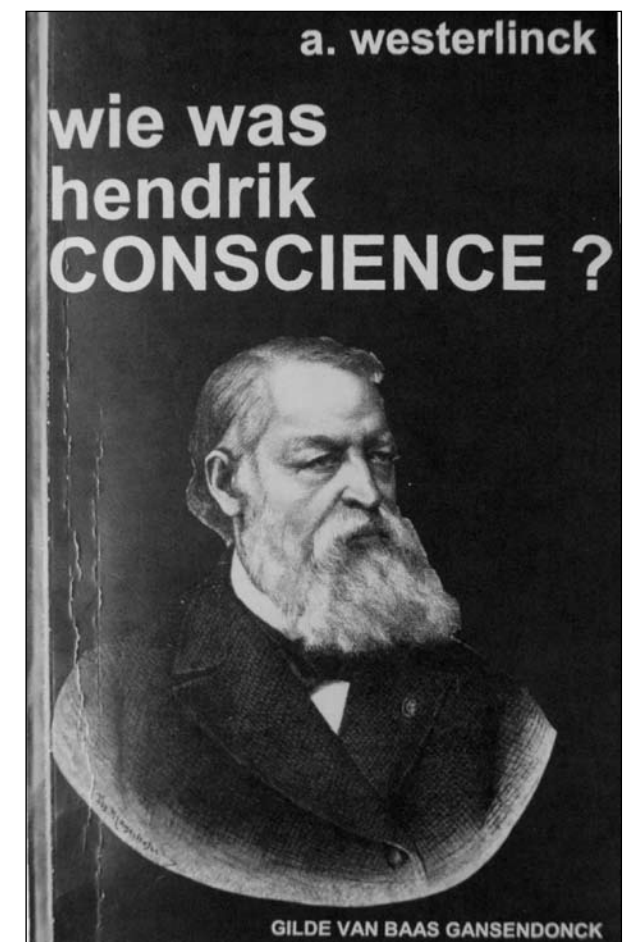
5. Conscience's *Geschiedenis mijner Jeugd* werd in 1855 geschreven, maar het werk werd postuum, in 1888, uitgegeven.

6. In zijn toespraak sprak Durnez vaak over zijn groot tante Finne uit Gent; zij was o.a. zijn pleeg- en leesmoeier. Zij kende de ellende van de textiel fabrieken: “Als zij ging luisteren naar priester Daens, wist zij goed waarover het ging. De bewustmaking was begonnen bij Conscience!”

7. *MacLeod* (Antwerpen 1857-Gent 1919). Hoogleraar plantkunde (biologie) aan de Gentse universiteit. Hij zette zich in voor volledig Nederlandstalig onderwijs. Hij was zeer actief in de Vlaamse Hogeschoolcommissies. Zijn sympathie voor de christen democratische partij van Daens was bekend.

Hippoliet Meert (Aalst 1865-Middelburg-Nederland 1924). Hij richtte o.a. in 1895, het Algemeen Nederlands Verbond op; in 1896 stichtte hij het maandblad *Neerlandia*. Hij was lid van de Raad van Vlaanderen en was in WO I hoogleraar aan de Vlaamse Hogeschool. Zie ook *Daens Vandaag*, 33^e jaargang, nr. 3, juni 2009.

Lodewijk De Raet (Brussel 1870-Brussel 1914) Hij beklemtoonde het verband tussen de economische ontwikkeling van Vlaanderen en cultuur en politiek.

Uit het verdere programma:
(zie ook www.conscience-2012.be)

De eerder vermelde initiatiefnemers hebben de algemene leiding en coördinatie voor de uitvoering van de georganiseerde evenementen, i.s.m. een aantal culturele verenigingen en met de lokale cultuurraden. Na de opening van het jubileumjaar vestigen we uw aandacht op volgende vaste programmapunten:

7 april t/m 20 mei: Tentoonstelling Hendrik Conscience en de Loteling

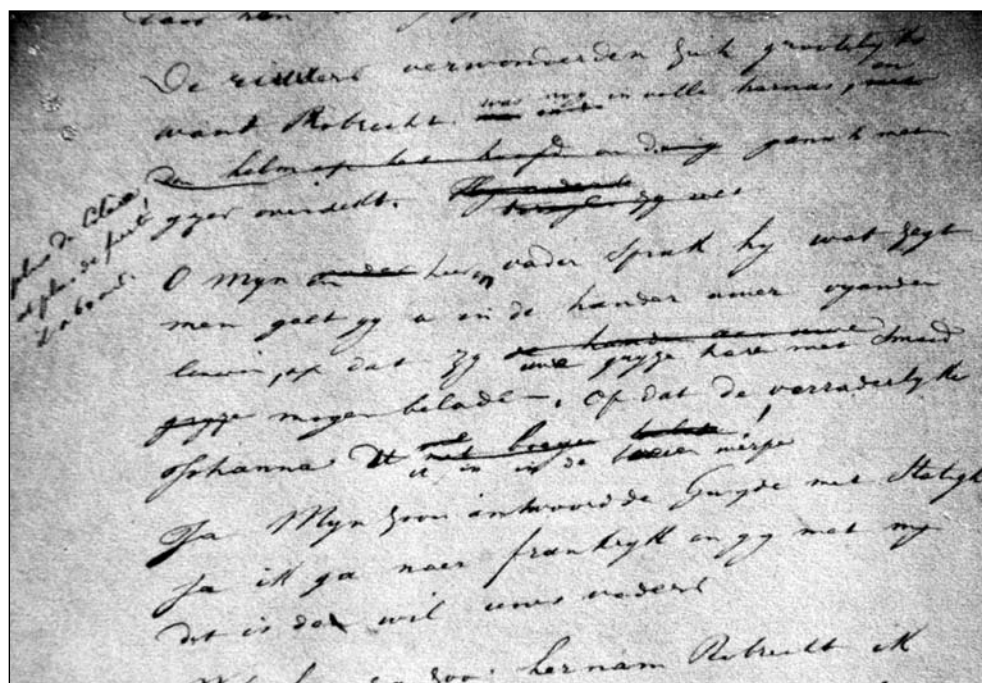
Het Albert van Dyckgezelschap en de Marnixring *De Loteling* illustreren leven en werk van de schrijver met heel wat authentieke documenten o.a. uit het archief 'De Loteling' eigendom van de Gilde Baas Gansendonck.

Locatie: het museum Albert Van Dyck in het gemeentehuis van Schilde.

Lente-zomer-herfst-fietszoektocht Baas Gansendonck. Er is o.a. een nieuwe fietsroute.

3 mei om 20 u.: vocaal concert met Capilla Flamenca, een vocaal ensemble met wereldfaam. Hoofse liederen onder de titel: "Ach Vlaendren vry", een evocatie van de ontstaansgeschiedenis van Conscience's "Leeuw van Vlaanderen".

23, 29 en 30 juni: Midzomernachtwandeling in het teken van Hendrik Conscience.

Handschrift van Hendrik Conscience: De Leeuw van Vlaanderen

Zondag 9 september: Onthulling monument ter ere van Hendrik Conscience

De onthulling van de nieuwe creatie van kunstenaar Wilfried Pas is het hoofdmoment van het jubileumjaar. Het monument past in de reeks van beeldhouwwerken die hij o.a. voor andere Vlaamse schrijvers ontwierp: Karel van de Woestijne, Willem Elsschot, Paul van Ostaijen, Herman Teirlinck, Gerard Walschap en Anton van Wilderode.

September- december: Poppentheater: 'Hendrik schopt ons een geweten'

Vertolking van een nieuw theaterstuk rond het leven van Conscience. In het kader van een educatief project wordt het poppenspel gratis aangeboden in Schilde en 's-Gravenwezel. Er zijn reeds 30 scholen, 3de graad lager onderwijs van de Vlaamse gemeenschap, bij betrokken.

Oktober: Toneelopvoering "De Loteling".

Een totaalspektakel op basis van het meesterwerk. Het wordt opgevoerd door toneelgroep "Kunst Adelt" uit 's-Gravenwezel.

1 december om 20 u. Slotconcert.

Uitvoering van de cantate 'Aan Hendrik Conscience' van Karel Candaël, de Consciencecantate van Peter Benoit, diverse werken van Benoit en tijdgenoten, en de creatie van een nieuwe compositie van J. Biesemans.

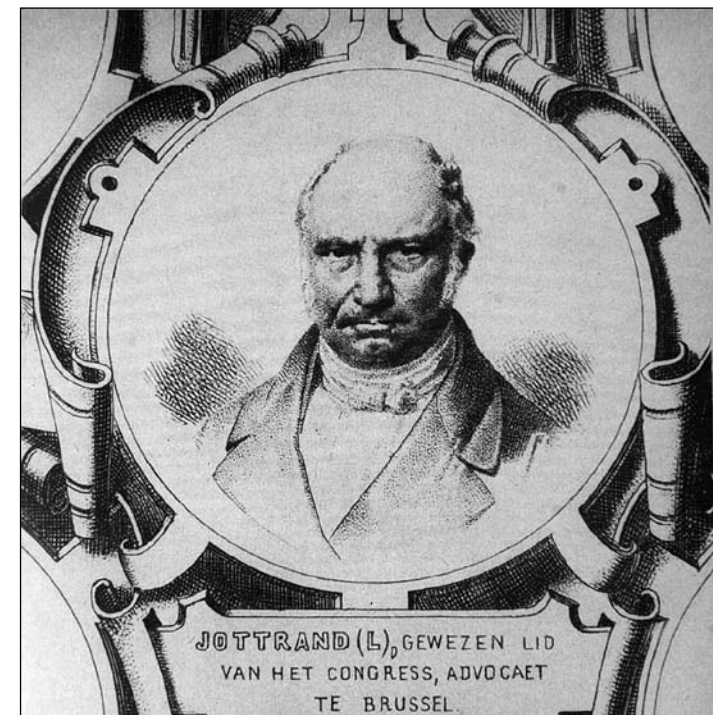
DE LEEFWERELD VAN PIETER DAENS

deel 11

De verzuiling haalt het op het unionisme van Jottrand 1870-1874 (deel 1)

De parlamentsverkiezingen van 2 augustus 1870

De nieuwe regering d'Anethan had in juni 1870 geen werkbare meerderheid in het land. Zoals de liberale regering deed in 1864, ontbond de katholieke regering de Kamers en schreef nieuwe verkiezingen uit. De katholieken wonnen de verkiezingen en verstevigden hun positie van 58 naar 72 afgevaardigden in de Kamer en naar een volstreekte meerderheid in de Senaat. De liberalen vielen in de Kamer van 62 op 49 mandatarissen terug; de onafhankelijken van 4 naar 3. Uiterlijk was er voor de coalitievorming van Lucien Jottrand, de samenwerking tussen katholieken, flaminganten en liberale progressieven geen vuiltje aan de lucht. Maar wanneer we dieper op de kiesverrichtingen ingaan, krijgen we een ander beeld. Jottrand en zijn vrienden moesten in Vlaanderen de leden van de Ie Internationale, waartoe een groep van arbeiders en ambachtslieden uit de grote steden zich aangesloten had, overtuigen om op de katholieke partij te stemmen. In Brugge gebeurde dat zonder veel problemen. In Gent bleven de tegenstanders, de overwegend vrijzinnige antiklerikale arbeiders, de liberale partij trouw. In Antwerpen verlieten de aanhangers van het Volksverbond, merendeels

uitgesproken aanhangers van het algemeen stemrecht, de Nederduitse Bond en de Meetingpartij. De Meetingpartij durfde rond dat principiële beginsel geen uitgesproken mening naar voren schuiven met als gevolg dat de overtuigde antiklerikalen de liberale partij opzochten. In Brussel, waar Jottrand zelf optrad, zouden zijn pogingen niet alleen geen resultaat kennen, maar zou zijn hele constructie op de helling komen te staan. Jottrand, gesteund door zijn aanhang in Verviers en Luik, bleef de nadruk leggen op het algemeen stemrecht en bepleitte in de hoofdstad de vorming van een grote progressieve partij. Hiervoor rekende hij op de samenwerking tussen de Fédération progressiste, de Meeting libéral en de vereniging van de kleine kiezers uit de randgemeenten van Brussel waarvan Jottrand zelf lid was. Maar ex-minister Frère-Orban en zijn vrienden, de doctrinaire parlementairen en de belangrijkste vooraanstaande logebroeders namen dat reeds enkele jaren aanslepende geflirt met de katholieke partij en een mogelijke dissidentie niet meer. Ze vaardigden een vèrdragende beslissing uit: slechts op de lijst van de Association libérale konden progressieven en logebroeders zich kandidaat stellen. Jottrand had reeds in l'Avenir uit Luik en in le Peuple Belge uit Brussel voor de loge gewaarschuwd en kreeg nu lik op stuk van zijn

zoon Gustave zelf. Logebroeder Gustave kantte zich openlijk tegen de kandidaten van de Fédération progressiste (Buls, Graux, Vanderkindere, E. Picard) die zich niet aan de maatregel, uitgevaardigd door de Association libérale, wensten te onderwerpen en keurde elke samenwerking met de katholieken af. Ook P. Janson ging, zoals vroeger, met dat standpunt akkoord. Gustave ging nog een stap verder en verklaarde in het openbaar in het Justitiepaleis dat le Peuple Belge aan de katholieke partij verknocht was. Een progressieve eenheidspartij kwam er niet en bijgevolg onderwierpen zich vier kiezerslijsten aan het oordeel van het kiezerscorps: de Fédération progressiste, de liga van de kieshervorming, de katholieken en de Association libérale. De progressieven E. Dansaert, Bergé, Demeur haalden tijdens de eerste ronde de hoogste score op de lijst van de Association libérale en in ballotage haalden Gustave Jottrand en Jamar het op de katholieken Van Der Plassche en Capiaumont. Jottrands coalitiepogingen zaten op een dood spoor.

De Frans-Duitse oorlog en de Parijse Commune 1870-1871

Nog tijdens de besproken kiescampagne werd ons land geconfronteerd met een oorlog aan zijn grenzen. Een gevaarlijke situatie waarbij België zelf kon betrokken worden. Voor de eenvoud en de duidelijkheid van mijn betoog ga ik eerst de gebeurtenissen in Frankrijk in 1870-1871 behandelen. Immers, Jottrand en zijn vrienden reageerden niet alleen op die oorlog maar anticipeerden reeds enkele jaren op die verwachte Frans-Duitse krachtmeting. Op diezelfde manier was hij reeds in 1845-1848 opgetreden. Kanselier Bismarck van Pruisen stuurde op 13 juli 1870 een niet misteverstaan telegram vanuit Ems naar keizer Napoleon III waarin hij aankondigde militair te zullen optreden tegen zijn expansieve Rijnpolitiek. Keizer Napoleon III negeerde deze aanmaningen en beantwoordde ze drastisch. Hij mobiliseerde zijn troepen en verklaarde op 19 juli 1870 zelf de oorlog aan Pruisen. Maar Bismarcks troepen stonden in het geheim al klaar en reageerden gepast. De keizer ging de ene nederlaag na de andere tegemoet. Vanaf 6 augustus 1870 ontstonden hierop in Parijs en enkele andere grote steden zoals Lyon, Marseille en Grenoble volksmanifestaties. De agitatie bleef aanhouden des te meer daar op 1 september de zieke keizer in Sedan capituleerde en krijgsgevangen werd gemaakt. Met enkele uren verschil zetten op 4 september de opstandelingen in Marseille, Lyon en Parijs de keizer af en riepen ze de derde republiek uit. Opvallend is dat in deze eerste maanden vele republikeinen van 1848 op de voorgrond traden. Zo de familie Arago, V.

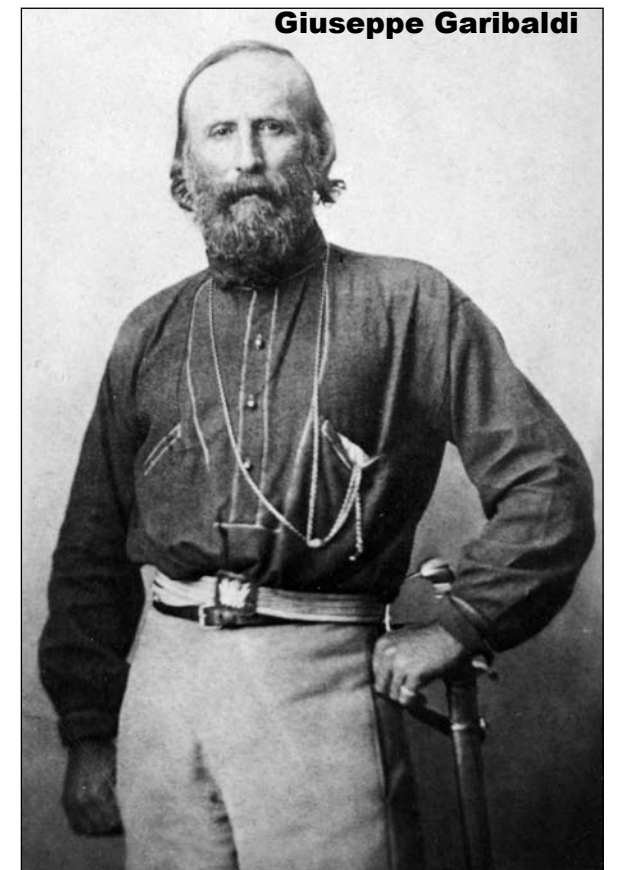
Schoelcher, Charles Delescluze. Deze laatsten waren jacobijnen en geestesgenoten van Jottrand. In de omgeving van Felix Pyat te Parijs vond de journalist Odilon Delimal, de ex-collega van Jottrand, in de krant Le Peuple Belge onderdak. In le Vengeur nam hij de redactie waar. In de redactie van le Rappel zien we de familie Hugo aan het werk. Victor, vliegensvlug uit Brussel vertrokken, kwam op 7 september in Parijs aan en werd er triomfantelijk ontvangen. De krant stelde zich achter de republiek op. De bedoeling van de gematigde republikeinen (J. Favre en L. Gambetta) en de besproken groep was tot vredesonderhandelingen met Bismarck te komen en dan nationale verkiezingen met algemeen stemrecht uit te schrijven. Zo zouden ze als legale gesprekspartners erkend en op gelijke voet behandeld worden. Tevens riepen ze via hun kranten de republikeinen uit Europa op om aan hun republiek mee te werken en steun te verlenen. Ch. Delescluze stelde zijn hoop op de universele republiek (democratisch en sociaal). Victor Hugo claimde de Verenigde Staten van Europa. De Rus Bakoenin, de tegenstrever van K. Marx binnen de Ie Internationale, kwam de republikeinen in Lyon ter hulp. Hij vond er steun bij de jacobijnen die de federalistische beginselen van Proudhon – hij leerde ze van Jottrand en Delhasse kennen – in de gemeentebesturen, burgerwachten en vakbonden met succes toepasten. Maar Bismarck wou van geen onderhandelingen weten en zette ongenadig de oorlog verder. Op 19 september 1870 begon het beleg van Parijs; op 28 oktober capituleerde generaal Bazaine in Metz samen met zijn leger van ca. 180 000 soldaten. Militair werd de situatie voor Frankrijk onhoudbaar. De republikeinen, die sterk stonden in het Zuiden van Frankrijk en zich goed georganiseerd hadden, wilden de militaire confrontatie niet aangaan uit vrees hun machtsbasis te verliezen. Zo bleef in Parijs de onrust en de onzekerheid groeien. De republikeinen kregen daarbij in heel Frankrijk steeds meer af te rekenen met royalisten en het conservatieve midden. In januari rukten de Pruisische troepen op, rolden de tegenstand op en maakten zich klaar Parijs in te nemen. Dan verliet de regering van Nationale Defensie Parijs en vestigde zich in Versailles. Eind januari was het zover. Parijs viel en Pruisen werd de overwinnaar. Bismarck bleef het hard spelen. Hij wou slechts een officiële wapenstilstand sluiten nadat in Frankrijk algemene verkiezingen waren gehouden en een nieuwe regering was gevormd. In deze verkiezing van 8 februari 1871 kregen de republikeinen het deksel op de neus. De monarchisten behaalden de overwinning en de nieuwe sterke man van de regering werd Ad. Thiers. Hij liet de Nationale Vergadering op haar beurt naar Versailles verhuizen en startte met de contrarevolutie.

Kopstukken van de republikeinen zoals Blanqui en Chassin (Le Courrier des Etats Unis d'Europe) werden aangehouden en systematisch kwam het grootste deel van Frankrijk onder controle van de regering. Het werd steeds duidelijker dat de Franse troepen Parijs moesten innemen. Een burgeroorlog kwam in het vizier terwijl binnen de hoofdstad een machtsstrijd tussen linkse en rechtse krachten op gang kwam. De belangrijkste Europese republikeinse journalisten zagen het gevaar in en reageerden. Ze drongen nogmaals aan op verzoening, afschaffing van de staande legers en een definitieve wapenstilstand.

Victor Hugo, de Duitsers Jacoby en Hess, de Italiaanse vrijheidsstrijder Garibaldi en de leden van de Liga van de Vrede lieten te vergeefs hun stem horen. Bismarck bleef onvermurmbaar. In Duitsland werden de leiders van de jonge Duitse socialistische arbeiderspartij, die tegen de oorlogskredieten hadden gestemd, opgepakt en in de gevangenis gestopt. Verscheidene republikeinse leiders zagen het nutteloze van de strijd in en verlieten Frankrijk. Victor Hugo kwam terug naar Brussel en F. Pyat zocht zijn heil in Engeland. In Parijs zelf radicaliseerde de situatie. Ultra-linkse republikeinen zoals de aanhangers van Blanqui, leden van de Ie Internationale samen met de Parijse logebroeders trokken het bewind naar zich en riepen de Commune uit. Ze kozen voor geweld, stelden zich autoritair op en organiseerden de verdediging van de hoofdstad. Nog vlug werd tevens de scheiding van Kerk en Staat en het gelaïciseerde gratis onderwijs als decreet goedgekeurd. En dan begon een ongenadige strijd tegen de beter bewapende regeringstroepen. Tegelijkertijd werd Frankrijk als natie vernederd. Op 10 mei 1871 werd in Versailles het Duitse keizerrijk uitgeroepen met Willem I als keizer en Bismarck als kanselier. En Elzas-Lotharingen werd Duits grondgebied. De doodstrijd van Parijs was begonnen. Sociaalgerichte republikeinen van 1848 strenden verder, ondanks dat ze met de principes van de Parijse Commune niet volledig akkoord gingen. Zo de oude republikein, Charles Delescluze, die in volle strijd werd neergekogeld. Ook Odilon Delimal was een tegenstander van geweld maar bleef in zijn krant la Commune zijn ideeën tot het einde verdedigen. Hij kwam er nog goed van af. In de plaats van deportatie, bewam hij tien jaar verbanning.

De jonge garde van socialisten zoals Vallès, Arnould en Malon waren gekant tegen de autoritaire leiding maar bleven als minderheid in de sociale republiek geloven. Eind mei 1871 was de Commune definitief voorbij. Tienduizenden arbeiders en burgers, mannen en vrouwen, waren zonder enige vorm van proces neergeschoten en hadden hun vrijheidsdromen met hun leven bekocht. Het zal nog een tijd duren vooraleer de republikei-

Giuseppe Garibaldi

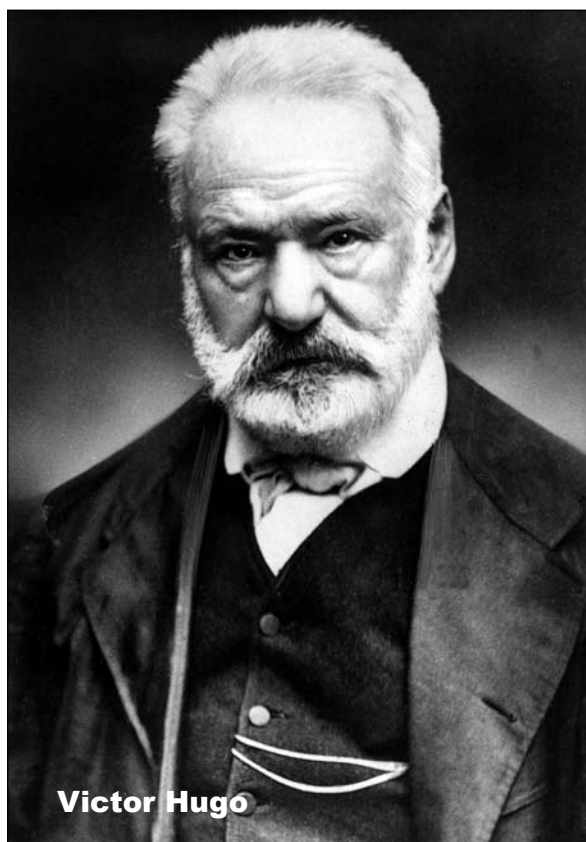

nen en de socialisten zich van hun wonden kunnen herstellen. Bij de parlementsverkiezingen van 1877 behaalden ze de overwinning en reddden zo de republiek. Een van de eerste wetten was de invoering van de scheiding van Kerk en Staat, ook in het onderwijs. (2)

Jottrand, de Verenigde Staten van Europa en de Parijse Commune.

Zijn de plannen van Jottrand om de progressieve krachten in Brussel te verenigen mislukt, ook de samenwerking tussen republikeinen, progressieven en de leden van de Ie Internationale gaat de verkeerde kant op. Nochtans waren de republikeinen niet bij de pakken blijven zitten. De internationale situatie – de strijd tot eenmaking van Italië en Duitsland – baarde hen zorgen. In september 1864 ging het Congres van de Vrede te Lausanne door. Vrede werd gekoppeld aan een politiek doel: de invoering van de Verenigde Staten van Europa. In Lyon waren de Aalstenaar Wolffers en de Fransman Chassin in de redactie van le Progrès de Lyon bedrijvig. Ze deden de federalistische ideeën onder de arbeiders (vakbonden) ingang vinden en plaatsten ze binnen een Europees kader. Vanaf 1867 werd de samenwerking onder de Europese republikeinen intenser en kwam er beweging. In Italië zetten Mazzini en Garibaldi hun opmars met geweld verder. Hoewel Jottrand met dat geweld

Victor Hugo

niet akkoord ging, was hij ervan overtuigd dat om de Italiaanse eenheid te bereiken de pauselijke staat moest vallen. In Zwitserland (Genève, Bern, Lausanne) bracht men via kranten en internationale congressen personen uit verschillende geledingen van de maatschappij samen. Dat mondde uit in een blijvende vereniging die ijverde voor de vrede en de federatie van de volkeren (J. Fazy, Chassin). Bekende personen die hierbij betrokken waren: Garibaldi, Victor Hugo, Schoelcher, Grün, Jacoby, Hess. Maar ook de vrijhandelaren de Molinari en Deheselle, vrienden van Jottrand. Ook leden van de Ie Internationale waren hier te gast: de federalist Bakoënin en de Belg C. De Paepe. De Paepe sprak zich hier uit voor de confederatie van de volkeren, waarbij België of tenminste Vlaanderen en Holland in een republiek zouden verenigd worden. Dat een Europees vredesinitiatief in het vizier kwam, had alles te maken met de Luxemburgse kwestie in 1867, een gebied waarop zowel Frankrijk als Duitsland aasden. Jottrand bleef niet achter en sprak Belgen en Nederlanders aan. Hij wou dat, ondanks de neutraliteit van België, zijn land met Nederland een samenwerkingsverdrag sloot. Zo kon de mogelijke annexatie van onze streken afgewenteld worden. Ook de heroprichting van een Poolse staat paste in dat schema. Als basis voor die landen moest het algemeen stemrecht gelden. In zijn uitgebreide briefwisseling met Pierre Bonaparte, een neef van keizer Napoleon III, drong Jottrand er steeds op aan om bij zijn Franse vrienden

den het algemeen stemrecht aan te prijzen. De amnestiewet van 1869 deed vele uitgeweken en verbannen republikeinen terugkeren en de daaropvolgende succesvolle parlementsverkiezing gaf hen hoop om het tij te keren. Dat gebeurde in 1870 en Jottrand stond klaar. Op het ogenblik dat de eerste republikeinse rellen in Frankrijk losbarstten, verscheen in le Peuple Belge van 8 augustus 1870 een bijkomende hoofding 'la Fédération de peuples' waarbij de krant zich als orgaan van de Verenigde Staten van Europa opstelde. Op 22 augustus verscheen het nog niet gepubliceerde programma van de Association démocratique. Dat programma had Jottrand zelf opgesteld en op 28 november 1847 voorgelegd aan de Association démocratique waarvan hij voorzitter en K. Marx ondervoorzitter was. Het zou niet aanvaard worden. Tegelijkertijd pikte le Peuple Belge op de Zwitserse internationale Liga van Vrede en Vrijheid in. Deze vereniging ageerde eveneens voor de invoering van de Verenigde Staten van Europa. Op 4 september werd de republiek in Frankrijk uitgeroepen door Et. Arago en V. Schoelcher, mannen van 1848. Zo zien we dat de republikeinen klaar staan om te ageren en op te treden. Victor Hugo vertrok naar Parijs en in Lille riep in zijn krant le Réveil Delescluze op om de universele republiek uit te roepen. En hij kreeg gehoor. In Duitsland reageerde de oude Jacoby en in le Peuple Belge vroeg Jottrand aan de Belgische democraten zich te organiseren. Tevens verhoogde hij het kapitaal van deze krant aanzienlijk zodat de krant zich met een grotere oplage kon waarmaken. Tevens werd een voorlopig comité van de Liga van de Verenigde Staten van Europa in Brussel geïnstalleerd. Naast Jottrand zelden hierin Xav. Havermans, Jossard, Mulders, bijna allen betrokken bij de redactie van die krant. Ch. André of de dichter en Polen-vriend André Van Hasselt onderhield de relaties met de krant le Courrier des Etats Unis d'Europe van Chassin in Parijs. Hierin schreven zijn vriend Victor Hugo en de Belgische schrijver Cam. Lemonnier. Ook A. Van Hasselt en Jottrand zelf stuurden artikelen. Op de bewuste meeting in Brussel sprak men zich niet alleen voor algemeen stemrecht maar eveneens voor de republiek uit. Kats en Coulon beklemtoonden er hun republikeinse overtuiging en de belangrijkste spreker, wie anders dan Jottrand, sprak zich uit om de republiek van de Verenigde Staten van Europa op een vredelievende wijze tot stand te brengen. Hij sprak tevens de overtuiging uit dat Bismarck akkoord zou gevonden worden om met het republikeinse Frankrijk te onderhandelen en wees als voorbeeld zijn gesprekken en acties rond het geplande aftreden van koning Leopold I in 1848 aan. Verscheidene kranten brachten verslag van deze meeting, tot in Nederland toe. Ongetwijfeld ging het initiatief uit van Jottrand

maar de respons in Brussel, laat staan elders, was miniem. Er waren wel geestesgenoten die dezelfde ideeën verkondigden maar ageren was wat anders. Bij de Franstaligen P. de Haulleville, Em. De Laveleye, L. Vanderkindere en Ch. Potvin kon hij op enig begrip rekenen. Ze volgden als sympathisanten de Vlaamse Beweging; waren voorstanders van het algemeen stemrecht, het federalisme, decentralisatie en self-government voor België en verdedigden de Belgische-Hollandse toenadering. Van Vanderkindere weten we dat hij in 1865 te Bern zich uitsprak voor een verbond tussen België, Holland en het Rijnland. Wie wel ageerden waren Altmeyer, Snellaert en Gerrits en de Nederlanders professor Vreede en historicus-schrijver de Bosch-Kemper. We kunnen dus spreken van de voorwacht, de kleine elite die zijn tijd ver vooruit was.

Iets later publiceerde le Peuple Belge geheime documenten van keizer Napoleon III over zijn expansieve Rijnpolitiek. Zo hoopte Jottrand Bismarck gunstig te stemmen om hem samen met het republikeinse Frankrijk aan de vredestafel te krijgen. Bismarck hield echter voet bij stuk en koos voor geweld. Een rechtstreeks gevolg was dat le Peuple Belge in Frankrijk in de gaten werd gehouden en zelfs een tijd werd verboden. Op het ogenblik, in november 1870, dat zijn medestanders in Nederland actief werden, waarop we nog terugkomen, verplaatste de interesse zich naar de Kamer. Hier stelde de Brusselse progressieve liberaal A. Demeur, een familielid van Jottrand, de in overwegingneming voor van een wetsvoorstel dat sloeg op de herziening van artikel 47 van de grondwet (uitbreiding van het kiesrecht).

Zo kunnen we ons een beeld vormen van de reële invloed van Jottrand. Het wetsvoorstel kreeg ondersteuning van een aantal petitieën die gezonden werden naar de Kamer. De meesten kwamen uit Verviers en omgeving; verder uit Charleroi, Mons en Brussel. In Verviers en omgeving, één van de bolwerken van de Ie Internationale, waren Victor Dave en zijn vrienden aan het werk. In Charleroi en Mons, het andere bolwerk, kregen de aanhangers van de petitie steun van de onafhankelijke volksvertegenwoordigers Balisau en Defuisseaux. Uit Brussel petitioneerden de Veldbloem en een onderafdeling, de Klauwaerts uit Schaarbeek. De Veldbloem was de belangrijkste strijd-bare Vlaamse vereniging uit de hoofdstad waarin vroeger M. Van Der Voort en nu X. Havermans als voorzitter bedrijvig waren. Hun relaties met Jottrand kennen we. De Brusselse parlementairen, namelijk de progressieve liberalen, waren de belangrijkste voorstanders in de Kamer. We kennen ze reeds: Guillery, Demeur, Couvreur, Dansaert, Le Hardy de Beaulieu (vrijhandelaar). Ze waren allen voorstanders van het algemeen stemrecht en

de gewezen coalitiepartners van Jottrand. Onder de voorstanders van het wetsvoorstel ook Gustave Jottrand, de zoon van Lucien, Funck en Defré. Ze neigden echter naar een oplossing die in de loge en de liberale partij na een tijd de bovenhand zou halen. Ze koppelden het algemeen stemrecht aan de schoolplicht, waarbij de toekomstige kiezers -30% was analfabeet in België- in een examen moesten bewijzen dat ze konden lezen en schrijven (capacitaire kiezers).

Een andere geïnteresseerde die met argwaan die in overweging volgde was koning Leopold II. Hij bewerkte de katholieke leiders en vooral de liberale partij. Het resultaat was betekenisvol. De stemming gaf de volgende uitslag. Op 97 stemmers onthield zich één Kamerlid; 23 stemden voor en 73 tegen. Onder de voorstemmers de Vlamingen Coomans en De Laet; onder de tegenstemmers de katholieke en liberale (oud-)ministers: Rogier, Frère-Orban, Bara, Van Humbeeck, Cornesse, Jacobs, de Theux, Dumortier en ook Schollaert en de hele Aalsterse bank. Het zou nog vele jaren aanslepen eer het algemeen stemrecht (voor mannen en vrouwen) in de Kamers zou aangenomen worden.

Het opzet van Lucien Jottrand was mislukt. En ondertussen woedde de oorlog in Frankrijk in alle heftigheid verder en kwamen er geen vredesonderhandelingen. Jottrand trok zijn conclusies. Vanaf februari schreef hij niet meer in le Peuple Belge en eenmaal de Parijse Commune gestalte kreeg – zijn democratische vrienden zaten in de minderheid - verminderde hij de oplage van le Peuple Belge aanzienlijk. Bij het einde van de Commune –mei 1871- schortte hij de krant op en werd een koerswijziging doorgevoerd. Van nu af zou het algemeen stemrecht terug voorrang krijgen. (3)

Hendrik Strijpens

Voetnoten

- (1) Algemeen Rijksarchief Brussel, Papieren Frère-Orban, 55, 12 juli 1870; Le Peuple Belge, discussies en verklaring van Lucien Jottrand, de hele maand juli en begin augustus 1870.
- (2) J. BARTIER, Odilon Delimal, un journaliste franc-tireur au temps de la première Internationale, Brussel, 1983, pp 125-166; J. GAILLARD, Communes de province, commune de Paris 1870-1871, Parijs, 1971; F. FURET, La révolution 1770-1880, Parijs, 1988.
- (3) Jottrand aan Pierre Bonaparte, 24 augustus en 21 oktober 1868 en H. STRIJPENS, 'Lucien Jottrand, op. cit. deel 3, p. 187; A.R.A.B., Vreemdelingenpolitie Raspail, 119.258; L. JOTTRAND, Charles-Louis Spilthoorn. Evénements de 1848 en Belgique, Brussel, 1872. Le Peuple Belge, 22 augustus 1870; Parlementaire Handelingen, Kamerzitting 25 november 1870, p. 198.

Cosey Claeys en Ine Schockaert ontvingen de Vredesprijs 2011 als campagneleidsters van ‘Zuiddag’

Op zondag 29 januari 2012 om 11 uur reikte het comité “Werken aan de Vrede” in het Vredeshuis te Aalst de Vredesprijs 2011 uit. Cosey Claeys uit Baarddegem en Ine Schockaert uit Aalst waren de twee gelauwerde jongeren.

Beide meisjes hebben zich tijdens hun middelbare studies in hun school geëngageerd ingezet voor ‘Zuiddag’. Cosey deed dit in het Lyceum en Ine in DvM-Humaniora. Na hun humaniora in 2010 besloten zij niet meteen hogere studies aan te vatten, maar eerst ieder een jaar campagneleidster van ‘ZUIDDAG’ te worden in Vlaanderen, een organisatie die jongeren de kans wil bieden om intensief mee te werken aan een mondiaal uitwisselingsproject en hen sensibiliseren voor een project in het Zuiden.

Verantwoordelijke uitgever: Rob Librecht, Vlierzeledorp 8, 9520 Sint-Lievens-Houtem, ☎ 053 / 62 57 74, e-post: rob.librecht@telenet.be
Hoofredactie: Johan Velghe, Stasegsestraat, 112A/1, 8500 Kortrijk, ☎ 056 / 25 71 82, e-post: johan.velghe@skynet.be
Opmaak: Erik D’Hondt, Wilgstraat 35, 9320 Erembodegem, ☎ 053 / 77 44 97, e-post: eriko@telenet.be
Kaftontwerp en foto’s: Hugo Van de Voorde, ☎ 053 / 77 74 03, e-post: hugovandevoorde@skynet.be
Kernredactie: Stephan Beeckman, Willy De Turck, Erik D’Hondt, Herman Gevaert, Wilfried Lissens, Hendrik Strijpens, Frans Van Campenhout, Hugo Van de Voorde en Johan Velghe.

Socioculturele vereniging PRIESTER DAENSFONDS vzw
Aangesloten bij het Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen (OVV) en de Aalsterse Cultuurraad.
Maatschappelijke zetel: Stadhuis, Grote Markt 3, 9300 Aalst
Correspondentie-adres: Vlierzeledorp 8, 9520 Sint-Lievens-Houtem, e-post: info@daens.org, webstek: www.daens.org

Raad van Bestuur en Algemene Vergadering: Stephan Beeckman, Peter Dauwe, Wouter De Bruyne, Lieve De Geyter, Lutgarde De Ridder, Willy De Turck (ondervoorzitter), Vicky De Wolf, Erik D’Hondt (penningmeester), Luc D’Hondt, Luc Geeroms (archivaris), Herman Gevaert, Rob Librecht (voorzitter), Jozef Liebaut, Wilfried Lissens, Jan Olsen, Herman Slagmulder, Hendrik Strijpens, Roel Temmerman, Koen Van Acker, Frans Van Campenhout, Karel Van den Bossche, Hugo Van de Voorde (secretaris), Joost Vandommele, Emiel Van Schuylenbergh en Johan Velghe.

Lidmaatschap (rekeningnummer: IBAN: BE40 7370 2745 3063; BIC: KREDBEBB)
Jaarlijkse bijdrage: 15 € - Ereleden: 25 € - Beschermende leden: 50 € - Scholieren en studenten: 7,50 €

CONSCIENCE EN DE ARBEIDERSBEWEGING

Een van de belangrijkste maatschappelijke veranderingen van de laatste decennia is de zgn. déracinement historique of de historische ontworteling. Niet toevallig werd in de jaren '80, samen met de opkomst van het neo-liberalisme het historisch besef naar de taboesfeer verwezen

In een cynisch-individualistische levenshouding moet men zich immers niet afvragen van waar we komen en waarheen we gaan. Pakken wat je kan krijgen, alles en onmiddellijk, zonder met iets of iemand rekening te houden: dat is de boodschap. Vermits het verleden een absoluut afgesloten periode is en alle ‘grote verhalen’ ten einde zijn, gedijt thans een spektakelrijke, individuele à la carte geschiedenis, liefst inpasbaar in het consumentisme. Evoluties kennen in de sociale en nationale geschiedenis is een overbodige luxe. Alles van vroeger is immers ‘passé’... Deze ideologie is ook een Godsgeschenk voor de intellectuele luiheid die vandaag welig tiert... De vroegere geschiedenis bestond immers slechts uit constructies... Uiteraard is dan ook Hendrik Conscience met zijn in katzwijn-vallende-maagden en viriele Vlaamse strijders, die hun laars lappen aan alle elementaire mensenrechten, een gedroomde schietschijf. Nochtans is de geschiedkundige component van De Leeuw van Vlaanderen, buiten enige romantische ingrepen zoals het optreden van de gouden ridder, alias Robrecht van Bethune, voor die tijd historisch zeer accuraat te noemen. Conscience had duidelijk zijn huiswerk gemaakt!¹

Maar ook buiten de Vlaamse Beweging bvb. in de prille arbeidersbeweging was het verschijnen van De Leeuw zeer belangrijk. Op de Assemblée Générale des Catholiques van 1864 in Mechelen zei de ultramontane Gentse textielbaron Joseph de Hemptinne dat hij de boeken van Conscience uit de rekken van de katholieke volksbibliotheek had laten verwijderen omdat hij alleen al de gretigheid waarmee ze werden verslonden bedenkelijk vond: ‘Wanneer ik het volk belust zie op boeken staat het voor mij vast dat er gevaar is. Want het wil mij voorkomen dat de arbeider minder tevreden zal zijn wanneer hij zich met deze lectuur heeft gevoed.’ Zo koopt het leesgezelschap van de drie jaar eerder opgerichte Broederlijke Wevers van Gent (het eerste industriesyndicaat van België!) op 2 dec.1860 als eerste boeken, de volledige werken van Conscience!² Pol De Witte, één der pioniers van de Gentse arbeidersbeweging en activist tijdens de Eerste Wereldoorlog, getuigt dat zijn analfabete vader in 1857 zei: ‘Pieter De Coninck was ook ongeletterd wat niet belette dat hij Vlaanderen vrij maakte van Frankrijk!’³. Conscience heeft Vlaanderen in de meest arme en uitzichtloze periode van zijn bestaan kracht en hoop op ver-

betering gegeven. Alle elementen van deze laatste zin zijn de laatste decennia om verschillende redenen ten prooi aan te ver gedreven relativisme, hooghartige spot en zelfs negationisme, niettegenstaande precies daàr de basis ligt om elke evolutie in Vlaanderen sindsdien te begrijpen!

Het zou zeker overdreven zijn om Conscience te promoveren tot een sociaal activist. Toch vind je bij hem passages die een soort morele verontwaardiging aangeven bij de ontmenselijking, die plaatsgreep tijdens de eerste industriële revolutie. Zoals we allen weten is precies verontwaardiging de eerste stap tot verzet en verandering. In Bavo en Lieveke : geschiedenis van twee werkmanskinderen uit 1865 beschrijft Conscience de Gentse katoenfabriek van Ferdinand Lousberg³, sedert 1829 gelegen aan de Reep, in het voormalig Capucinessenklooster. Met bijna 1600 werknemers stond deze fabriek midden 19de eeuw aan de spits van de katoenindustrie in Gent. In 1933 werden de fabrieksgebouwen verkocht aan de Zusters van Liefde, die ze omvormden tot de Sint-Bavohumaniora. Enkele maanden vóór zijn dood had Ferdinand Lousbergs een groot perceel grond gekocht aan de Visserij te Gent. Bij testament schonk hij een flinke som om op de aangekochte grond een tehuis te bouwen voor oude, gebrekkige en verminkte arbeiders uit de textielindustrie. Het tehuis werd einde 1865 geopend en fungeerde als bejaardenhome tot begin 1998. Vandaag zijn er kantoren en luxe flats ingericht. Voor zijn begrafenis in de Sint-Baafskathedraal had Lousbergs in de beste paternalistische traditie een royale som uitgetrokken: ze kostte niet minder dan 3.500 Frank. Er werden 3.528 broden aan de armen uitgedeeld en alle arbeiders kregen als nagedachtenis aan hun baas een weekloon uitbetaald.

Hier volgt Conscience's beschrijving:

Dat groote huis met zijne honderden vensters, dat men ziet van op de Watermolenbrug te Gent, is de katoenfabriek van mijnheer Raemdonck. Alhoewel het daglicht reeds vermindert, is er alles nog in de volle, drukke werkzaamheid; het logge gebouw daverd op zijne grondvesten onder de zwoeging der mekanieken, die de stoomkracht in zijn binnenste doet leven.

Het is vooreerst de Duivel, dat machtig tuig, waarin het katoen wordt geklopt, geschud en gefolterd, totdat het alle onreinheid heeft verloren; dan de koorden, de rektuigen en de lantaarnen of draaiende potten, die altezamen de boomwol⁵ in vlok-

kig sneeuw veranderen, ze mengen, ze verdeelen en ze bereiden, om door de spintuigen tot haarfijne draden te worden herschapen; de scheer- en boommolens, en eindelijk de getouwen der wevers en de banken der spinners met hunne ontelbare spullen en bobijnen. Alles boven en beneden beweegt, loopt of slingert met koortsige snelheid; het is eene oneindigheid van rollende assen, van wintelende wielen, van knarsende radertanden, van vluchtende riemen, van wandelende spinmolens, van draaiende spullen. Uit elke beweging ontstaat een gerucht, dat zich met de duizenden andere geruchten vermengt tot een donderend gebruis, tot een zenuwtergend geraas, zoo aanhoudend en zoo vol dat het de denkkingskracht van den toevalligen bezoeker inzwelgt en hem duizelig maakt gelijk het geloei der losgebroke winden op eene woedende zee. Terwijl het ijzer en het vuur hier alles met hun leven en met hunne stem vervullen, dwaalt de mensch als een sprakeloos en spookachtig wezen tussen de reusachtige tuigen, die zijn vernuft heeft geschapen. Er zijn mannen, vrouwen, kinderen in menigte; zij letten op den gang der raderwerken, zij hechten de gebroke draden aaneen, zij brengen katoen of bobijnen aan, en geven onophoudend voedsel aan het duizendledig monster, dat de stof met onverzaadbaren honger schijnt te verslinden. Ziet, hoe mannen en vrouwen schier aandachteloos tusschen de raderwerken heen- en wedergaan; hoe de kinderen onder de spinmolens doorkruipen! En nochtans, dat een riem, een tand, één van al die draaiende dingen hunnen kiel, hun kleed of slechts hunne mouw aangrijpe... en het onverbiddelijk ijzer zal hunne leden afrukken of hun lichaam vermaleren, en het niet loslaten, vóórdat het, ginder verre, als een onkenneklomp weder uitgeworpen worde. Ach, hoevele onvoorzichtige werklieden zijn dus verminkt of verslonden geworden door de barsche, zinneloze kracht, die geen onderscheid kent tusschen katoen en menschen vleesch!...

Joost Vandommele

Voetnoten

1 Zie o.m. De ene leeuw is de andere niet, zeven maal De leeuw van Vlaanderen herlezen, AMVC 2002 bijdragen van Rolf Falter en Johan Van Iseghem.

2 Guy Vanschoenbeek Mijnheer Emiel, leven en werk van EMIEL MOYSON (1838-1868) vrijdenker, flamingant en socialist of de lotgevallen van een intellectueel in de arbeidersbeweging AMSAB, 1988 p 29

3 Pol De Witte, Alles is omgekeerd, hoe de werklieden leefden, 1848-1914, Kritak 1986 p 42 p 82 en p 129.

4 Gent, 31 augustus 1799 -Gent, 31 augustus 1859

5 Boomwol = katoen

Carolien De Neef

ARCHIEF PRIESTER DAENSFONDS GEINVENTARISEERD

In de zomer van 2011 werd van start gegaan met de inventarisatie van het archief van het Priester Daensfonds vzw. De archiefdocumenten werden reeds een lange tijd bewaard in de depots van het stadsarchief van Aalst, maar er was nog geen toegang opgemaakt zodat het archief makkelijker te consulteren is.

Archief

De term archief wordt vaak verkeerd gebruikt als synoniem voor archiefbewaarplaats. Op zich is dat geen probleem, maar het kan echter voor verwarring zorgen. De term archief wordt in het beroepsveld als het volgt omschreven: *een geheel van archiefbescheiden, ontvangen of opgemaakt door een persoon, groep personen of organisatie*. Het Priester Daensfonds is dus de archiefvormer van alle documenten die ontstaan zijn of werden ontvangen in het kader van de werking en de daaruit voortvloeiende taken en doelen van de vereniging.

Het is belangrijk deze definitie voor ogen te houden bij het ordenen van het archief. Er worden immers heel wat documenten bijgehouden die eigenlijk geen archiefstukken zijn zoals reclame, tijdschriften van andere verenigingen, richtlijnen van de overheid,... In dit geval spreekt men van documentatie, deze documenten worden afgescheiden van het archief omdat ze eigenlijk tot het archief van een andere vereniging of instelling behoren.

Depot en conservering

Het archief wordt bewaard in de depots van het Stadsarchief. De depotruimtes zijn speciaal ontworpen om archief optimaal te conserveren. De klimaatsinstelling zorgt er voor dat de temperatuur en de relatieve luchtvochtigheid constant blijven op respectievelijk 18°C en 55 %. Het papier kan hierdoor niet aangetast worden door schimmels die enerzijds een bedreiging vormen voor de goede staat van het archief. Anderzijds kunnen deze schimmels ernstige schade toebrengen aan de raadplegers van de documenten.

De ruimtes zijn daarenboven beschermd tegen natuurlijk licht. Zonlicht is immers één van de grootste vijanden van papieren archief. Papier van houtpulp bevat lignine dat onder invloed van zonlicht een chemische reactie veroorzaakt, wat de verzuring van het papier wordt genoemd. Mede door het gebruik van agressieve lijmen breekt het papier zichzelf eigenlijk af, we kunnen dit gemakkelijk herkennen aan de bruine vlekken die na een

tijd op het papier verschijnen. Daarnaast worden de ruimtes afgesloten door brandwerende deuren die zo'n tien centimeter dik zijn en minstens twee uur het vuur kunnen weerstaan. De vloeren en plafonds kunnen per vierkante meter één ton dragen. Een groot voordeel ten opzichte van oude gebouwen die gebruikt worden als archiefbewaarpplaats, waar vloeren na verloop van tijd beginnen door te hangen met instortingsgevaar als gevolg.

Om de archiefbescheiden optimaal te bewaren worden ze ontdaan van alle ijzere voorwerpen zoals nietjes, paperclips,... Ze kunnen reageren met lucht en vocht waardoor het materiaal begint te roesten en op zijn beurt de archiefbescheiden aantast. Tenslotte worden de archiefstukken verpakt in zuurvrije mappen (papier dat geen lignine bevat) die bewaard worden zuurvrije dozen.

De documenten werden als eerste stap bekeken door Willy De Turck, Rob Librecht, Rik Strijpens en Hugo Van de Voorde. Ze werden hierbij bijgestaan door Carolien De Neef, archivaris van het D.A.D.D. vzw (*Documentatiecentrum en Archief voor Daensisme en Hedendaagse Geschiedenis van de Denderstreek*). Vervolgens werden ze beschreven volgens de regels van de archivaliek. De beschrijvingen werden opgenomen in een databank die binnenkort op het internet geraadpleegd kan worden.

Tenslotte werd het archief herverpakt in zuurvrije mappen en dozen, wat de duurzame bewaring van het archief ten goede komt.

Het archief van het Priester Daensfonds wordt eigenlijk op heel wat verschillende plaatsen bewaard.

De oudste stukken bevinden zich in het A.D.V.N. (1955-1970), het D.A.D.D. (Documentatiecentrum en Archief voor Daensisme en Hedendaagse Geschiedenis van de Denderstreek), opvolger van Daensmuseum en Archief van de Vlaamse Strijd (DAVS)) bewaart het grootste deel van de stukken die ontstaan zijn vanaf de jaren '70 tot nu. Er bevindt zich ook nog heel wat archief bij de leden van de vereniging. Het is immers niet verplicht om het archief van privaatrechtelijke instellingen voor eeuwig te bewaren. Bovendien verhuist het secretariaat van verenigingen vaak mee met diegene die secretaris wordt, waardoor er dikwijls heel wat interessant materiaal bij de voorgangers blijft liggen. Daarom werden ook enkele sleutelfiguren bezocht om het archief zo volledig mogelijk te reconstrueren. Deze opdracht is nog niet volledig voltooid. Eind van de jaren '70 en in de jaren '80 richtte het Priester Daensfonds een groot aantal plaatselijke kringen en afdelingen op. Van sommige van deze kringen is er op dit ogenblik weinig materiaal opgenomen in het archief, en is er waarschijnlijk weinig of bijna niets bewaard gebleven. Hier gaat de zoektocht zeker verder.

In de toekomst zullen er ook afspraken worden gemaakt met het D.A.D.D. vzw om op regelmatige tijdstippen archiefdocumenten van de vereniging aan het archief over te dragen en toegankelijk te maken voor het publiek.

Dankzij het archief kan de geschiedenis van de eigen instelling worden gereconstrueerd en voor het nageslacht worden bewaard.

Carolien De Neef

WOUTER BOULANGIER SCHITTERENDE GLASKUNST

Voor Wouter Bolangier, °Aalst 1964, lag de kiem van zijn artistieke groei in de Aalsterse Academie voor Schone Kunsten, toen nog gevestigd in het "Oud Hospitaal" (nu "t Gasthuys"), 14de eeuw, aan de Oude Vismarkt. Net op de plaats, naast de Dender, (de hoofdslagader van Aalst), waar zowat 15 eeuwen geleden ook het mosterdzaadje van Aalst uit de grond kwam. Daar lag de basis van Wouters zeer vruchtbare artistieke 'carrière', een 'decadent' woord voor een kunstenaar. Maar hoe moet je de groeiende waardering voor een beeldend artiest anders uitleggen?

Glaskunst is puur, kristalzuiver. Verbergt niets, je kijkt er veelal doorheen. Glas wordt voor een groot deel 'geblazen'. Ook glas moet je 'smeden', terwijl het warm is. Uw ideeën moet je dan snel vorm geven in het materiaal. Daarna is het zo ongeveer gedaan. En daar staat het dan, gelukt of niet: de ideeën van de kunstenaar onherroepelijk gestold. Glaskunst vraagt dus een optimale concentratie. Glaskunst is veeleisend en moeilijk. Wouter legde ons dat allemaal minutieus uit. Uiteraard is zijn glaskunst intens aanwezig in zijn woonruimte. (maar ook vóór je aanbelt zie je al dat je op het juiste adres bent). Zeer inspiratief ook. Want ook dat is glaskunst. Eens gestold, laat glas nooit zijn dromen meer los. Je fladdert ertegenaan als een vogel tegen een glasraam. Glaskunst heeft connecties met bellenblazende kinderen. In die bellen zitten dromen verborgen... Ook kinderen kunnen verbazend creatief zijn.

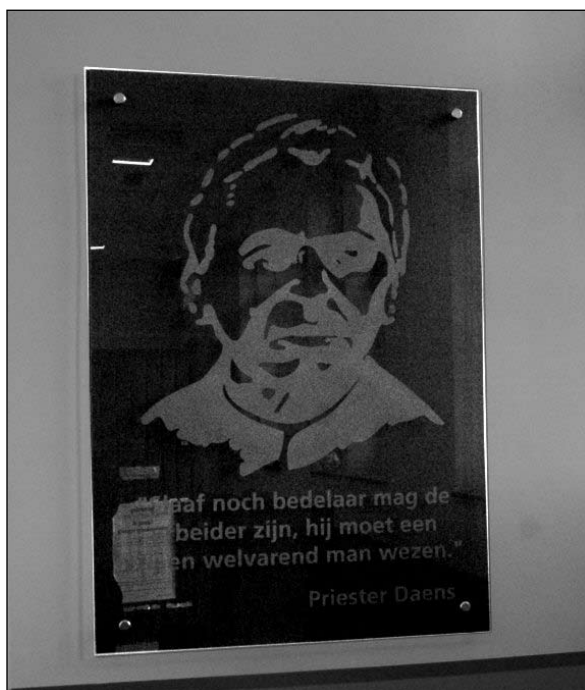
Het massale vertoon van glaskunst is al geruime tijd afgelopen, net als bij de klokkengieterijen: Er worden geen grote kerken of kathedralen meer gebouwd. De glasramen- en klokkenmarkt is allang ingestort. Hoogstens nog wat reparatiewerk en wat mobiele beiaardklokken, een nieuwe rage. Glaskunst is nu meer kleinschalig geworden, en kende, kwalitatief gezien, een intensieve doorstart. Kwaliteit borrelt daar stevig omhoog uit de smeltovens. Glaskunst is een zeer creatieve en inspirerende kunstvorm geworden. Wouter is als het ware grootgebracht 'onder glas', rondlopend in de serres van grootvader en vader. (Dus eigenlijk in wezen een 'in vitro'-kunstenaar). Wouter: 'na de winter was het oplappen van het glas dat die winter kapot gevoren had. Ik wist dus goed wat glas is'. Hebben die scherven Wouter geluk gebracht? Hij wou het in elk geval iets creatiever proberen. Hij volgde één jaar hotelschool, want ook achter een fornuis kun je creatief zijn. Maar die sauzen verteerde hij niet. En hij kwam opnieuw tussen het glas terecht.

Vanaf zijn 16de begint hij met glas te werken in het glasl atelier Gilbert De Meester-Schouckens in de Sint-Jorisstraat te Aalst. 'Ze zochten daar iemand'. Hij heeft daar een drietal weken gewerkt tijdens de vakantie: vormen snijden, met kleuren werken, en voor

de eerste keer glas in lood zetten. Dat pleziede hem in hoge mate, bij zover dat hij zich in 1980 inschreef aan de Academie voor Schone Kunsten in Aalst. Hij volgde er tot 1983 de afdeling Kunstambachten o.l.v. professor A. Calder. Tussen 1983 en '87 vinden we hem aan de Antwerpse Academie voor Schone Kunsten, afdeling Monumentale Kunsten, specialisatie glas o.l.v. J. P. Teurlinckx. In 1988 en '89 neemt hij deel aan workshops en symposia, o.m. in Leerdam (Nederland) en Geldern (Duitsland). En het is nog niet gedaan: in 1991 schrijft hij zich in aan het Instituut voor Kunstambachten IKA in Mechelen. En in 1992 keert hij terug naar de Antwerpse Academie als leraar.

Vanaf 1987 begon Wouter zijn werk te 'etalen', te exposeren. De lijst hiervan is indrukwekkend. Ne-

derland, Duitsland, Frankrijk, Zwitserland, VS... Vele van zijn werk zijn ook in privé-bezit. Dichter bij huis vermelden we o.m. de Sint Martinuskerk in Erpe, de liberale mutualiteit in Aalst, gemeente Koeckelare, OCMW Antwerpen, glasmusea in Lommel en Leerdam (Nederland) En daarnaast zijn er ook nog talrijke onderscheidingen in binnen- en buitenland. Maar laten we dit eerder 'officiële' gedeelte afsluiten. Op zijn website www.wouterboulanger.be kom je trouwens te weten waar hij met zijn glaskunst in binnen- en buitenland uitpakt in de nabije maanden. O.m. in Denemarken.

Wouter werkt niet commercieel. Hij is liever creatief bezig, niet direct de gemakkelijkste weg. Ook sculpturaal onderzoek is hem niet vreemd: het 3-dimensionaal beeld in glas. Het groeide allemaal stap voor stap... Zijn eerste tentoonstelling vond plaats in het Aalsterse Belfort, kleine werkjes. En via de glashet school IKA in Mechelen kwam hij toevallig op het spoor door een affiche op de deur van (juwelenzaak) Simone Muylaert in de Aalsterse Nieuwstraat. In Mechelen leerde hij de 'warme technieken': glas blazen en gieten.

Over zijn thema's en zijn keuze van glaskunst zegt hij dit: glas is het materiaal dat het beste aansluit bij mijn thematiek. In mijn werken snij ik thema's aan als leven, vergankelijkheid, relatie en religie. Deze kan ik best kwijt in glas.. De breekbaarheid en de transparantie van het materiaal lenen zich het best om deze gedachten te visualiseren. Werken met glas is ook steeds een uitdaging. Het materiaal doet niet steeds wat je wilt, en de moeilijkheden om het te beheersen maken het spannend om de mogelijkheden ervan te onderzoeken zonder te vervallen in een maniakaal op

zoek gaan naar technische oplossingen.

Glaskunst is dus niet alleen glasramen maken, maar ook beelden. Mechelen is nog de enige school met een smeltoven. De glaskunst moet dus zowat in Mechelen passeren.

Glaskunst maak je niet alleen. Het ontwerp natuurlijk wel. Dat zet je op papier, maar de vormgeving kan je niet alleen, Dat is een samenwerking met toch zeker een vijftal mensen. glasblazers, vormgevers, en afwerking uiteraard door de kunstenaar zelf. De modaliteiten vinden wij nog in Tsjechië, waar we nog met een aantal andere landen op de rol staan.

Wouter Bolangier geeft het Daenshuis méér dan dat ietsje meer.

Het Daenshuis in Aalst is verhuisd naar de Sinte-Annalaan. Een bericht als een ander. Het is een onafhankelijk centrum voor zorgverstrekking, zowat een decennium geleden opgericht onder impuls van het Priester Daensfonds, en werkzaam in de Aalsterse regio. Het biedt curatieve en preventieve zorg aan met doorverwijzing binnen het geneeskundige en sociale veld. Met een lage toegangsdrempel, dus ook bereikbaar voor minder bedeedden. Het Daenshuis houdt nu huis in het vroegere en voor zijn nieuwe functie aangepaste kloosterpand van de zusters Franciscanessen, de 'arme klaren' genoemd naar de geestesvriendin van de heilige Franciscus van Assisi. De zusters van het goede weer en de eieren dus. Het Daenshuis vulde, met nog twee andere organisaties, de wens in van de naar Gent verhuisde zusters (er bewogen daarbinnen nog nauwelijks, en dan nog zeer voorzichtig, vier hoogbejaarde zusters die in dit veel te ruim geworden gebouw noodgedwongen de vlag moesten strijken): er een sociale bestemming aan geven.

En nu komt Wouter Bolangier in het vizier. In het kader van het Vlaams kunstbeleid wordt bij nieuwbouw of restauratie een kunstwerk voorzien. Het Daenshuis koos hiervoor Wouter Bolangier uit, en liet hem vrij enkele ideeën uitwerken. Het Daenshuis koos er het project uit waar de kunstenaar zelf ook het meest achter stond. Zoals reeds gezegd zijn z'n thema's: vergankelijkheid, leven, breekbaarheid, relatie en religie. Daens was dus een geschikt en dankbaar thema.

Zijn bijdrage werd een glasraam rond de glazen inkomdeur met het gezandstraald logo van het Daenshuis (vijf ringen) in de sasdeur zelf, en een glasraam eromheen, met een erg grote symboliek. Vallende en opstaande, sprankelende menselijke figuurtjes in een labrynt. Op zoek, in meditatie... Op het einde van de gang prijkt een gezandstraalde beeltenis van Priester Daens. "Slaaf noch bedelaar mag een arbeider zijn" staat er onderaan op. De lijfspreuk van Daens.

Het is de moeite waard om deze kunstwerken te gaan bekijken. Je hoeft er helemaal geen medische klachten voor te hebben.

Hendrik Strijpens
Wilfried Lissens.

Frankrijklei 33
2000 Antwerpen

De betere specialist voor
onderhoud, reiniging en
waterbehandeling in de
industrie, scholen, horeca,
brandweer, federale
politie, voedingsindustrie,
garages, landbouw, veeteelt,
gemeente- en stadsbesturen,
sporthallen, fitness-centra,
rustoorden en ziekenhuizen

Stephan Beeckman

Parklaan, 165 - 9300 Aalst
GSM (0476)51 22 82

**Liberale vakbond
Hedendaagse vakbond**

Kerkhoflaan 14-16
9300 Aalst

Tel.: 053 / 70 20 70

Kies in alle vrijheid, **maar** mét een geweten
voor een professioneel **maar** ongebonden ziekenfonds

VRAAG VRIJBLIJVEND EEN INFORMATIEPAKKET

bel gratis ☎ 0800 - 9 - 4361

Admin. Zetel: Statieplein 12 - 9300 Aalst

Tel. 0474 / 76 55 88 of mail:
johan.velghe@skynet.be en u
krijgt uitgebreide info en foto's.

La Recampado is een comfortabele en rustig gelegen uitvalsbasis
voor de verkenning van de Azurenkust. Vakantiehuis geschikt
voor max. 4 personen.

De Côte d'Azur biedt meer dan flaneren in het mondaine Nice,
Cannes, Monaco...

Vanuit **La Recampado**, gelegen in een residentiële buitenwijk van
parfumstad Grasse (Grasso, in het Occitaans), trekt u de Provence
in via bergdorpen en uitlopers van de Alpen. U ontdekt niet alleen
een impressionant mediterraan landschap, maar eveneens botani-
sche tuinen, schitterende kunstcollecties, culinaire genoegens...

Huren van **La Recampado** vanaf 210,00 euro/week. Vlot bereik-
baar: 1.200 snelwegkilometers, TGV (Cannes), luchthaven Nice.

Hoe beslist u over uw beleggingen?

Misschien hebt u zich al wel eens laten verleiden tot een toevalsspelletje. Maar de belangrijke beslissingen in uw leven hebt u vast niet op die manier genomen. Ook uw beleggingen kiest u beter niet willekeurig. U wint informatie in. U wikt en weegt. En beslist. Samen met uw adviseur. Want u mag dan wel weten wie u bent en wat u wilt, uw adviseur weet dan weer welke beleggingen perfect bij uw persoonlijkheid en situatie passen. Kom eens langs. Dan bekijken we samen hoe u het best belegt naargelang van uw profiel. En u zult zien: praten werkt.

Bank &
Verzekering

www.kbcbeleggingsservice.be

we hebben het voor u

Een onderneming van de KBC-groep